

CELOVČENSKI Vestnik

Letnik XIX.

Celovec, četrtek, 24. december 1964

Štev. 52 (1163)

Misli ob praznikih

Zadnji dnevi so minili v znamenju priprav na praznike. Izložbena okna trgovin so bila že tedne natrpana z najrazličnejšimi stvarmi — potrebnimi in nepotrebnimi, ki so jih pripravili podjetni trgovci, da bi olajšali izbiranje daril. Kupčije so dosegale nove rekorde; ljudje so kupovali, eni premišljeno, drugi tudi nepremišljeno, v bojazni, da s svojimi darili ne bi zaostajali za drugimi. Za trgovino so bili to zlati časi, za kupovalce pa so minili v pričakovanju trenutka, ko se bodo ob razsvetljenem drevescu zalesketale tudi oči njihovih svojcev, katerim so z izbranim darilom hoteli napraviti posebno veselje.

Res, obdaritev tistih, ki so nam posebno pri srcu, je ob praznikih lepa navada. Vprašanje je samo, ali nismo v tem oziru šli že malo predaleč; ali niso darila, ki jih prečestokrat izbiramo le še po zmogljivosti denarnice, popačila pravi namen in pomen? Prava vsebina praznika družine pač ne more biti v tem, da se bomo eden drugemu odkupili z več ali manj dragocenim darilom, pri tem pa pustili povsem ob strani vse tiste notranje občutke, ki jih imenujemo srčna kultura človeka. Tudi najbolj dragoceno darilo namreč ne bo moglo nadomestiti človeške toplote in ljubezni: samo navidezno bo premostilo prepad med možem in ženo, ki sta minulo leto preživela v prepiru; le začasna bo pomiritev med starši in otroci, med katerimi prej dolge mesece ni bilo več prave harmonije. Praznik družine pa nam mora pomeniti več — biti nam mora praznik miru, resničnega in trajnega miru v družini, v sosesčini, v deželi, praznik miru med vsemi ljudmi.

Gojitev in utrjevanje tega miru se nedvomno začne v najmanjši celici človeške skupnosti, v družini. Ne merimo čustev posameznih članov družine samo po navidezni vrednosti daril, merimo jih predvsem po medsebojnih odnosih v vsakdanjem življenju. Bodi eden od drugega ljubeznivi in strpni, skupno prenašajmo skrb in težave, složno gradimo družinsko srečo v medsebojnem razumevanju in izpopolnjevanju, potem smo lahko prepričani, da bo v družini zavladalo tisto vzdušje, ki bo spremenilo naš dom v prijetno bivališče, v katerem se bo sleherni član družine počutil res doma. In v takem domu potem praznik ne bo več le ta ali oni koledarski praznik, marveč nam bo praznično minil vsak dan v letu, kajti iz dneva v dan se bomo medsebojno obdarovali z najlepšim in najdragocenejšim darilom — resnično družinsko harmonijo, ki je prvi in glavni pogoj za ohranitev miru v družini.

Ce nam bo to uspelo v lastnem družinskem krogu, potem bomo duha sožitja in medsebojnega spoštovanja lahko uspešno širili tudi v naši sosesčini, na vasi in v deželi. Gotovo: življenje nas v svojem pestrem poteku marsikdaj postavi v položaj, ko se nam na prvi pogled zdi, da nasprotnih stališč ne bo mogoče zblížiti. Vendar pa je tudi v takih primerih potrebna le obojestranska dobra volja, da bomo našli zadovoljivo rešitev še tako zapletenega in navidezno nerešljivega vprašanja. Zavedati se moramo samo tega, da je tudi naš sosed in naš sodeželan — ne glede na stan, jezik, narodnost ali politično prepričanje — konec koncev človek kakor mi, človek z osebnimi hotenji in interesi, z dobrimi in slabimi lastnostmi; in vendar je le človek, ki si kakor mi ničesar drugega ne želi tako iskreno kot miru. Če nič drugega, ta skupna želja nas povezuje v veliko družino človeškega rodu in v uresničevanju te želje bomo vedno spet, navkljub vsem morebitnim drugim razlikam, odkrili sorodna stremjenja in našli skupno govorico, namreč tisti jezik, ki ga govori človeško srce.

Bolj kot kdajkoli poprej v zgodovini človeškega rodu je skupni jezik potreben danes, ko je razvoj tehnike in znanosti postavil človeka pred usodno odločitev: ali napraviti človeštvu konec ali pa še naj človeštvo odpove vojni. Drugega izhoda ni in tej odločitvi se nihče ne more izogniti — ne človek kot posameznik, ne človeštvo kot skupnost. Vsi, prav vsi brez izjeme smo postavljeni pred veliko preizkušnjo in pri tem zrelostnem izpitu ne gre več za biti ali ne biti posameznika, tukaj gre za obstoj ali pogin vsega človeštva. Zato je potrebno, da v odnosih med ljudmi, med narodi in državami prevlada nova miselnost, miselnost atomske dobe, ki nam narekuje nujnost, da ne iščemo tistega, kar nas razdvaja, marveč stremimo za tem, kar nas združuje.

V tem duhu hočemo obhajati letošnje praznike, ki bodo potem res prazniki miru — tako v malem kakor tudi v velikem merilu.

rj.

*Osem brateem, naročnikom,
sotrudnikom in prijateljem prijetne praznike in uspešno novo leto*

ŽELITA UREDNIŠTVO IN UPRAVA

Sile miru so se okrepile

moskovska „Pravda“ o mednarodnem razvoju v letu 1964

Vodilni sovjetski list — moskovska „Pravda“ — je objavil daljši članek, v katerem pod naslovom „Za kompaktnost demokratičnih sil“ ocenjuje dogajanja na mednarodni politični pozornici tekom leta 1964. V svojem pregledu prihaja do ugotovitve, da so za mednarodna dogajanja v letu, ki se pravkar zaključuje, najbolj značilna naslednja dejstva: sile miru so se nadalje okrepile, povečal se je razredni boj v kapitalističnih državah, narodnoosvobodilna gibanja v raznih kolonialnih deželah so za beležila močan razvoj, medtem ko je med naprednimi silami prišlo do znatnega približevanja stališč v boju za skupne cilje.

„Pravda“ opozarja, da so bile brez podlage utvare imperialističnih krogov, da bi umetno zoperstavili načela miroljubne koeksistence in gospodarskega tekmovanja držav z različno ureditvijo nenehni podpori Sovjetske zveze in drugih socialističnih držav boju narodov za osvoboditev. Ko zavrača mnenje, da pomeni miroljubna koeksistence „kapitulacijo pred imperializmom“, list ugotavlja, da je življenjska praksa zanikala takšne neutemeljene trditve, kajli svetovni socialistični sistem, mednarodni delavski razred in nacionalna osvobodilna gibanja so v pogojih miroljubnega razvoja v minulem obdobju dosegli nove, pomembne uspehe.

Nadalje „Pravda“ piše, da je bil v sodobnem delavskem gibanju še posebej opazen skupen nastop raznih skupin delavcev in njihovih organizacij. V praksi je mogoče najti številne skupne politične in družbeno-ekonomske zahteve, s katerimi nastopajo socialisti in komunisti v vrsti zahodnoevropskih držav. To so predvsem boj za mir in za zmanjšanje izdatkov v vojaške namene, boj proti razširjanju jedrskega orožja ter boj za boljše življenjske in delovne pogoje delavcev. Na tej osnovi — meni „Pravda“ — bi lahko izdelali splošni, demokratični program skupnih akcij, vendar bo v tej zvezi „pred nami še zapleten in dolgotrajen

idejno-politični boj, kajti zblížanje s socialisti ne bi smelo pripeljati do ideoloških popuščanj reformizmu“.

Končno zavrača „Pravda“ tudi stališča kitajskih voditeljev, čeprav pri tem Kitajske izrecno ne omenja. Ko analizira letošnja gibanja in pojave v mednarodnem komunističnem in delavskem gibanju, ugotavlja, da se je trockistična teorija „čim huje, tem bolje“, ki povezuje možnosti osvoboditve delavskih množic samo z vojno ali z ekonomsko katastrofo, izkazala kot popolnoma nevzdržna.

AVSTRIJSKA IN MEDNARODNA JAVNOST UGOTAVLJA:

„Novak je bil premilo kaznovan“

Ravno v dneh, ko se je skupina zahodnonemških sodnikov iz Frankfurta, ki sodijo skupini SS-ovcev, na licu mesta prepričala o nekdanjem nacističnem taborišču Auschwitz (Oswiecim) in je ob pogledu na ta „spomenik nemške kulture“ postalo slabo celo zagovorniku enega izmed obtožencev, se je pred dunajskim porotnim sodiščem končal proces proti najozjemu sodelavcu krvnika Eichmanna — Franzu Novaku. Končal se je z razsodbo, ki je tako v avstrijski kot tudi v mednarodni javnosti sprožila ostre proteste: „kretničar smrti“ Novak je bil obsojen na 8 let zapor, od katerih pa jih je skoraj polovico presedel že v preiskovalnem zaporu.

Kakor znano, je bil Novak glavni šef Eichmannovih transportov deportirancev ter je „vzorno in strokovno“ organiziral transportiranje 1,7 milijona Židov iz raznih držav, ki so jih potem pomorili v plinskih celicah. Njegovo neposredno sodelovanje pri množičnih umorih je sodišče zanikalo ter je Novaka spoznalo za krivega le v smislu druge točke obtožnice, ki mu je očitala javno nasilstvo pri sestavljanju transportov; pri tem je kot olajševalno okolnost upoštevalo „neoporečnost“ obtoženca, ki je „zdrsnil“ v zločinsko početje nacizma.

Novakov proces je z velikim zanimanjem spremljala tudi mednarodna javnost, ki se zdaj — nekaj mesecev pred zastaranjem zločinov iz zadnje vojne — sploh živo zanima za odnos posameznih držav do nacističnih zločincev. Za Avstrijo vlada v tej zvezi še posebno zanimanje, ker je avstrijsko sodišče že pred leti v Murerjevem primeru z oprostitvijo obtoženca izreklo sodbo, katera je povzročila splošno zaskrbljenost. Podobna je reakcija tudi sedaj, ko se nešteti ljudje v Avstriji in v drugih državah skupaj z zahodnonemškim listom „Die Welt“ upravičeno sprašujejo: Kdo je zdaj pravzaprav kriv!

Z razsodbo, ki jo je izreklo dunajsko sodišče v primeru Novaka, tudi državni tožilec ni zadovoljen in je vložil priliz zaradi prenizko odmerjene kazni.

Italijansko-jugoslovanski mešani odbor o manjšinah

V italijanskem zunanjem ministrstvu je bilo v času od 9. do 17. decembra enajsto zasedanje italijansko-jugoslovanskega mešanega odbora za vprašanja narodnih manjšin, kateri je bil ustanovljen na podlagi posebnega statuta londonskega sporazuma o soglasju iz leta 1954.

O zasedanju je bilo objavljeno posebno poročilo, ki pravi, da sta obe delegaciji pod predsedstvom pooblaščenih ministrov Milje Vošnjaka in Giulia Pascuccijsa Righija proučili — upoštevajoč tudi rezultate, dosežene na prejšnjem zasedanju — vsa glavna vprašanja, ki zanimajo obe etnični skupnosti, italijansko v Jugoslaviji in jugoslovansko v Italiji, na področjih, na katerih se uveljavlja posebni statut. Mešani odbor je s posebnim zadovoljstvom ugotovil, da so nekatere pobude glede kulturne izmenjave že uresničene. Splošno pa je v sporočilu poudarjeno, da so razgovori potekali v vzdušju pristrčnosti in sodelovanja.

Zahodna Nemčija

se igra z nevarnimi načrti

Nedavno zasedanje ministrskega sveta NATO je znova pokazalo, kako se zahodnonemški krogi trudijo, da bi na kakršenkoli način prišli do atomskega orožja. Ker je bil načrt o vzpostavitvi multilateralne atomske sile NATO zaradi neenotnosti med zahodnimi državami vsaj zaenkrat odložen, so predstavniki Zahodne Nemčije predlagali, naj bi vzdolž meje med obema nemškima državama položili atomske mine.

Ta predlog je izzval najostreje proteste tudi v Zahodni Nemčiji sami, kjer zlasti socialdemokratski krogi ugotavljajo, da predstavlja taka zamisel politični in vojaški samomor ter »politično blaznost«. Pa tudi v drugih državah odločno zavračajo že samo diskusijo o takem načrtu ter je posebno zanimiv komentar, ki ga je v tej zvezi objavil danski list »Politiken«. Omenjeni list namreč ugotavlja, da zahodnonemški politiki še vedno slabo pojmujejo razvoj v Srednji Evropi, do kakršnega je prišlo v nedavni preteklosti.

S predložitvijo načrta zahodnonemškega obrambnega ministra von Hassla ter bivšega generala Hitlerjeve vojske in sedanjega generalnega inšpektorja zahodnonemške vojske Trettnerja, naj bi med obema nemškima državama položili atomske mine — je rečeno v »Politiken« — sta bili storjeni dve veliki napaki: prvič bi po tem predlogu v območju, kjer že tako vlada politična napetost, napakili še atomsko orožje; druga napaka pa je psihološke narave, kajti takšne vrste predlogi razburjajo in žalijo prebivalstvo, ki živi vzdolž meje.

Korak naprej

Na pobudo letošnje konference OZN o trgovini in razvoju je bil konec novembra na zasedanju GATT Splošni sporazum o carinah in trgovini izpopolnjen za nadaljnje poglavje. To poglavje se nanaša na koristi držav v razvoju, ki so članice GATT. Tem državam, ki jih je okoli 50, zagotavlja novo poglavje ne-reciprocitnosti v njihovo korist in liberalizacijo njihovega izvoza. S tem jim omogoča, da bodo lažje odpravljale razliko v stopnji razvoja in življenjskega standarda, ki obstoja med njimi in med razvitimi državami.

To poglavje je postalo sestavni del splošnega sporazuma o carinah in trgovini. Če si ogledamo njegova bistvena določila, potem vidimo, da članice GATT najprej priznavajo,

● da dohodki iz izvoza lahko igrajo posebno vlogo v gospodarskem razvoju, da pa je ta vloga odvisna tako od cene, ki jo države v razvoju lahko plačajo za uvoženo blago, kot od obsega svojega izvoza in od cene, ki jo za izvoženo blago dosežejo na trgu;

● državam v razvoju možnost, da se jim nudi pravica, da v svojem prizadevanju za napredek svoje trgovine in gospodarskega razvoja uporabijo posebne ukrepe, ki v splošnem sporazumu niso predvideni;

● potrebo, da se proizvodom držav v razvoju, to je zlasti proizvodom kmetijstva, gozdarstva in rudarstva omogoči večji pristop na tržišče ob kar najbolj ugodnih pogojih.

Omenjena načela legalizirajo neregiprocitnost v korist držav v razvoju. Sicer te formulacije ne ustrezajo povsem zahtevam držav v razvoju, ker ne določajo popolne neregiprocitnosti, marveč le omejujejo reciprocitnost. Razvite države ne morejo od držav v razvoju pričakovati reciprocitnosti za koncesije v trgovinskih pogodbah in za obveznosti, ki so jih prevzele od njih, razvite države pa se niso odrekale vsakršni reciprocitnosti. Navzlic temu pa je tako pogojena reciprocitnost v primerjavi z dosedanjim stanjem korak naprej in bo ublažila dosedanj neenakopravni položaj razvitih in nerazvitih trgovinskih partnerjev.

Kar tiče liberalizacije uvoza raznih držav iz nerazvitih, so razvite države prevzele z novim poglavjem splošnega sporazuma nekaj novih obveznosti. Med njimi so bistvenega pomena predvsem naslednje:

● Razvite države bodo dale prednost uvozu blaga, na katerem so države v razvoju posebno zainteresirane. Vzdrževale se bodo tega, da bi povečale obstoječe in uvajale nove omejitve, če gre za blago iz držav v razvoju.

● Razvite države se bodo vzdrževale uvajanja fiskalnih ukrepov in dale bodo posebno prednost zniževanju in odpravljanju fiskalnih taks, če bi te vplivale na zmanjšanje uvoza in zmanjšanje potrošnega proizvoda, ki izhajajo iz držav v razvoju. Ta obveznost se nanaša zlasti na kavo, kakao, čaj, banane in podobne tropske pridelke.

● Razvite države bodo nadalje zniževale in odpravljale neopravičene razlike v carinskem in necarinskem obravnavanju blaga v začetni in predelani obliki. Doselej so te države blago v začetni obliki pri uvozu oproščale carine ali pa ga obremenjevale le z nizkimi carinami, medtem ko so taisto blago v predelani obliki obremenjevale z visokimi carinami, kar je močno zaviralo razvoj ustrezne industrije v državah v razvoju.

Vrednost teh obveznosti je zmanjšana s klavzulo, da bodo razvite države te obveznosti izpolnjevale »v največji možni meri«, razen v primerih, kadar temu nasprotujejo »imperativni razlogi«. Ta pojem pa zaenkrat še ni jasneje definiran, vendar je za take primere predviden postopek konzultacij, pri katerem mora razvita država, ki katero koli obveznost ne izpolnjuje, dokazati upravičenost svojega ukrepa.

Novo poglavje predvideva sodelovanje vseh članic GATT — razvitih in nerazvitih — v izvajanju postavljenih nalog in v spremljanju razvoja svetovne trgovine, da se najdejo praktične rešitve, ki bodo zagotovile porast te trgovine in harmonizacijo na mednarodnem področju trgovinske politike in tehničnih norm, ki se nanašajo na trgovino in transport.

Pri GATT se sedaj ustanavlja poseben Komite za trgovino in razvoj. Ta komite bo skrbel za upraviteljsko osvojenost načel in za izvajanje prevzetih obveznosti. Njegova posebna naloga tudi bo, da bo iskal rešitve v vrsti vprašanj, ki s tem poglavjem še niso bila rešena. Med njimi je zlasti vprašanje preferenčne ali prednosti, kateri so se novembra zaradi odpora industrijskih držav še izognili.

LETNO POROČILO DEŽELNE TURISTIČNE ZVEZE:

Razvoj turizma splošno zadovoljiv

Po letnem poročilu deželne turistične zveze je Koroška v turističnem letu 1963-64, ki obsega obdobje od 1. novembra 1963 do 31. oktobra 1964, dosegla nov rekord tako v pogledu števila turistov, ki so prišli v deželo, kot v številu turističnih nočitev in v deviznem pritoku, ki prihaja v deželo z inozemskim turizmom.

V primerjavi s turističnim letom 1962-63 se je v minulem letu število turistov povečalo za 6,08 %, število turističnih nočitev pa za 8,15 %. Devizni prihodek iz inozemskega turizma je narasel na okroglo 2,3 milijarde šilingov. 31. avgusta 1964 so na Koroškem našli za 12.548 turističnih postelj več kot istega dne leta 1963. Tekom enega leta je število turističnih postelj naraslo za 10 % in je znašalo 136.554.

Skupno je v minulem turističnem letu obiskalo Koroško 1.386.150 turistov. Od teh jih je v hotelih, gostiščih in privatnikih, ki oddajajo turistične sobe, prenočilo 1.191.730 in sicer 838.320 inozemcev in 353.410 Avstrijcev, vsi skupaj 9.547.523 noči. Medtem ko je število inozemskih turistov naraslo za 9 %, je število avstrijskih turistov na Koroškem padlo za 0,6 %. Po otroških in mladinskih počitniških domovih, množičnih prenočiščih in campingih je prenočevalo 194 tisoč 420 turistov, kar je za 17,6 % več kot lani. Posebno skokovit je bil porast turistov po campingih, kjer so letos našli 161.480 turistov, kar je za 29,5 % več kot lani.

Še močnejši skok kaže minulo turistično leto pri nočitvah v campingih. Teh so letos našli 1.425.994, porast v primerjavi z letom 1962-63 znaša 49,5 %. Če primerjamo ta skok s porastom nočitev po hotelih, gostiščih, penzionih in pri privatnikih, ki od-

dajajo turistične sobe, se moramo zamisliti. Zamisliti predvsem zaradi tega, ker stoji porastu nočitev za 8,15 % nasproti porast turističnih postelj za 10 %, pri privatnikih, ki oddajajo turistične sobe, pa celo za 12 odstotkov. Medtem ko so bile lani turistične postelje tekom leta zasedene še 80 noči, je njihova letošnja povprečna zasedenost zadržala že na 70 noči. Če v takih okoliščinah zasedenost turističnih postelj še opravičuje investicije, ki jih zahteva ureditev turističnih sob, je vprašanje zase. Gotovo pa je, da bi številni turisti po naših krajih ne campirali, če bi dobili turistične sobe po znosnejših cenah.

V letnem poročilu je zanimivo tudi državljanstvo inozemskih gostov. Medtem ko so lani zahodni Nemci predstavljali še 90,1 % vseh inozemskih gostov v deželi, je letos njihov odstotek padel na 89,3 %. Padel je tudi odstotek gostov iz Švedske in Velike Britanije, narasel pa je odstotek gostov iz Nizozemske in Francije.

Podrobneje gledano razvoj koroškega turizma v minulem turističnem letu ni ravno tako zadovoljiv, kot na prvi pogled izgleda. Med drugim je njegova šibka stran zlasti nizek odstotek nočitev v zimskem času. Na nočitve v zimskem polletju turističnega leta 1963-64 je odpadlo le 423.174 nočitev, kar predstavlja komaj 4,4 % celoletnih turističnih nočitev. Letos je sicer število turističnih nočitev v zimskem polletju naraslo za 5 %, kar pa je z ozirom na prizadevanja in tej smeri še vedno zelo malo. Upoštevati je namreč treba, da je bilo samo letos na Koroškem zgrajenih 10 novih liftov za smučanje. S tem šteje Koroška sedaj 2 turistični gorski poševni vzpenjači, 1 gorsko železnico za turiste, 1 žičnico, 2 lifta za avtomobile ter 81 liftov za smučarje, skupno torej 87 objektov za neposredno pospeševanje zimskega turizma.

Z NOVIM LETOM:

Podražitev električnega toka

Komisija za cene pri zveznem ministrstvu za notranje zadeve je na seji v petek minulega tedna sklenila podražitev električnega toka. Po njenem sklepu se bo električni tok podražil v Celovcu za 8,3 % in pri KELAG za 7,4 %.

V povprečju se bo električni tok podražil za 6,9 %. Najmanj se bo podražil na Štajerskem in sicer le za 4,5 % in za 5,2 % ter na Zgornjem Avstrijskem. Najbolj pa se bo podražil električni tok na Salzburškem in v Vorarlbergu, kjer bo podražitev dosegla tudi 10,5 %.

Proizvodna zmogljivost industrije dobro izkoriščena

Ugodni razvoj konjunktura v avstrijskem gospodarstvu, ki se je pričel kazati začetkom leta in ki ga obetajo tudi še za prihodnje leto, je pomagal, da je pričela industrija svojo proizvodnjo večati in boljše izkoriščati svoje kapacitete, kot jih je izkoriščala v zadnjih dveh letih. Po podatkih od 30. junija 1964 je od 4723 industrijskih podjetij spet delalo s polno kapaciteto 1128 podjetij, nadaljnjih 1236 podjetij pa je svojo proizvodnjo lahko stopnjevalo na več kot 75 % svoje kapacitete. Le 977 podjetij je v tem času svojo proizvodno zmogljivost izkoriščalo za manj kot 50 %.

Od tega razvoja imajo največje koristi industrijska podjetja na Predarlškem in Tirolskem, kjer dela ena tretjina podjetij s polno kapaciteto, medtem ko jih dela na Gradiščanskem in na Dunaju le ena petina.

Izkoriščenost kapacitete je po skupinah industrije zelo različna. V najboljšem položaju se letos nahaja industrija papirja. Podjetja te industrije izkoriščajo svojo zmogljivost v povprečju s 84 %. Njej sledita industrija železa, ki se je zadnji dve leti lopo opomogla, in industrija mineralnih olj, katere zmogljivost je vendar letos slabše izkoriščena, kot je bila lani.

Večina skupin avstrijske industrije izkazuje povprečno izkoriščenost med 70 in 80 odstotki. Na prvem mestu stojita v tej kategoriji industriji, ki predelavata usnje in papir, po

vrsti pa jima sledijo tekstilna industrija, oblačilna industrija, rudarstvo, strojna industrija, elektroindustrija, livarne, kovinska industrija, industrija stekla in kamnov ter usnarstvo. Pod 70 % izkoriščata svojo kapaciteto zlasti industrija živil in industrija vozil.

Ugoden razvoj konjunktura je letos posebno pomagal industriji železa in predelave papirja ter livarstvu in strojni industriji, katerih izkoriščenost kapacitete je med 1962 in 1963 padla za 3,5 do 6,3 %, sedaj pa je spet v naraščanju. Manj koristi so od tega imele druge industrije, ki v tem pogledu že nekaj let stagnirajo. To velja zlasti za industrijo mineralnih olj, industrijo vozil, elektroindustrijo in industrijo kamnov, katerih izkoriščenost je nadovala za 3,3 do 3,8 odstotka.

ÖDK v novem upravnem posloppju

V četrtlek minulega tedna je bila v novem upravnem posloppju družbe »Avstrijske dravske elektrarne« slavnostna otvoritev tega posloppja. Otvoritev so se udeležili tudi predstavniki koroškega deželne zbora in koroške deželne vlade.

Z novim upravnim posloppjem so dobile Avstrijske dravske elektrarne končno tudi svoje lastno posloppje za upravo. Od ustanovitve leta 1946 so bile vedno le najemnik, najprej v barakah v August-Jaksch-Straße, pozneje pa v osmih različnih stanovanjskih posloppjih po Celovcu. Medtem so dokončale elektrarne v Labotu in Žvabeku in zgradile nove v Št. Andražu, Voitsbergu, Kazazah, Zellwegu ter v območju Reifheck-Kreuzack. Povečani delokrog upravičuje gradnjo primerne lastnega upravnega posloppja, ki je bilo sedaj odprto na zahodni strani mesta ob Beljaški cesti in ki je stalo 47 milijonov šilingov. Doslej najeta posloppja je ÖDK preuredila v 32 stanovanj za svoje uslužbence.

POŠIROKEM SVETU

LONDON. — Predsednik britanske vlade Harold Wilson je v parlamentu izjavil, da bo njegova vlada storila vse, da bi se odnosi med Francijo in Veliko Britanijo izboljšali. Postanje je obveslil, da se nadaljujejo razgovori o njegovem obisku v Parizu, da katerega bi lahko prišlo februarja prihodnjega leta.

KAIRO. — Na področju Bahetri v spodnjem Egiptu je močno deževje povzročilo poplave, ki so odnesle več kot 1000 hiš. Nad dvajset vasi je bilo popolnoma odrezanih od ostalega sveta in dobrih 5000 družin je ostalo brez strehe. Ogrožene prebivalce so začasno nastanili v posebnih taboriščih.

MADRID. — Bivši argentinski predsednik Peron, ki se mu je povratek v domovino ponesrečil, se je odpovedal vsaki politični dejavnosti. S tem je izpolnil pogoje španske vlade, katere mu je založništvo dala le pod pogojem, da se politično ne bo več udeleževal. V Argentini pa njegovi pristalci kljub temu že upajo, da se bo njihov vodja nekega dne spet vrnil.

PARIZ. — Francoska vlada je sprejela zakon o amnestiji, po katerem bodo izpuščili iz zaporov približno 3000 ljudi, ki so bili obsojeni zaradi prekrivov med vojno v Alžiriji. Pomilostitev pa ne velja za višje oficirje, ki so bili obsojeni zaradi poskusa upora leta 1961.

NEW DELHI. — V indijski državi Assam je izbruhnila epidemija kolere, ki je v pokrajini Kačar že v prvih dneh zahtevala 600 človeških življenj. Prebivalce te dežele so začeli množično cepiti.

BONN. — V zahodnonemškem parlamentu je prišlo do ostrih prekanj, ko so razpravljali o zakonu za zaščito pred zračnimi napadi. Za predvideni načrt naj bi do leta 1970 porabili nad 14,5 milijarde mark; zveza vlada bi dala na razpolago 7,3 milijarde, pokrajinske vlade pa milijardo mark, medtem ko bi razlika okoli 6,3 milijarde mark morali plačati hišni lastniki in stanovalci iz svojega žepa. Načrt predvideva gradnjo zaklonišč, ki bi lahko vzdržala pritisk treh atmosfer. Znani arhitekt Schosberger je v tej zvezi porogljivo izjavil, da vlada morda pričakuje, da se bo »sovražnik v primeru vojne ravnal po njenih načrtih in ne bo uporabil bombe, katere eksplozivna moč bi presegla tri atmosfere«.

NEW YORK. — Po nedavni češkoslovaški ponudbi je zdaj tudi Bolgarija obvestila OZN, da je pripravljena dati na razpolago kontingent oboroženih sil. Hkrati je Bolgarija pripravljena nositi del stroškov za vojaške operacije, ki bi jih v bodoče podvzel Varnostni svet.

ALŽIR. — Pripravljalni komite za organizacijo mednarodnega mladinskega festivala je sklenil, ad bo prihodnji mednarodni mladinski festival meseca julija 1965 v Alžiriji. Prirejen bo pod naslovom »IX. svetovni festival mladine in študentov za solidarnost, mir in prijateljstvo«.

PARIZ. — Ob zvokih pesmi francoskih partizanov so v pariškem Pantheonu pokopali posmrtno ostanke Jeana Moulinea, de Gaullova predstavnika v francoskem odprniškem gibanju med zadnjo vojno. S tem je Moulin, katerega je gestapo ubila leta 1943, prvi pripadnik odprniškega gibanja, ki so ga pokopali v »hiši francoskih nesmrtnikov«. Pogrebni slovesnosti, ki so bile pod pokroviteljstvom in v navzočnosti predsednika de Gaulle, se je udeležilo več tisoč Francozov in okoli 200 preživelih udeležencev iz prvih dni francoskega odpora proti nacizmu.

NEW YORK. — Varnostni svet je soglasno sprejel sklep, s katerim je znova podaljšal mandat silam OZN na Cipru za nadaljnje tri mesece.

MADRID. — Pred sedežem sindikatov v Madridu je demonstriralo okoli 1000 kovinskih delavcev, ki so zahtevali, naj vlada dovoli svobodno ustanavljanje sindikatov. Med demonstracijo je prišlo tudi do spopada s policijo.

BUDIMPEŠTA. — Vladi Avstrije in Madžarske sta se sporazumeli, da bosta svoji diplomatski predstavništvi poveljati v veleposlanstvu.

BERLIN. — V zadnjem času se stalno večja število ljudi, ki se iz Zahodne Nemčije vračajo v Vzhodno Nemčijo. Med njimi je mnogo takih, ki so prej zbežali v Zahodno Nemčijo, kjer pa so zaman iskali »objubljeni deželo« in se zdaj skesanost spet vračajo v domovino. Mnogi pa se tudi primeri, ko v Zahodno Nemčijo bežijo ljudje, ki se ne strinjajo z današnjim zahodnonemskim režimom. Letos se je samo iz zahodnonemške dežele Severno Porenje-Vestfalija preselilo v Vzhodno Nemčijo blizu 3000 oseb.

MOSKVA. — Moskovski radio je kot provokacijo zavnil predlog visokega predstavnika zahodnonemške vlade, kateri je predlagal, naj bi se zahodne države zavarovale pred Vzhodom z atomskimi minskimi polji, ki bi jih zvrstili vzdolž meja z vzhodnimi državami. Zelo ostro so ta načrt kritizirali tudi v Zahodni Nemčiji sami, predvsem vodilni predstavniki socialdemokratske stranke in FDP, ki so izjavili, da že sama misel na tak načrt pomeni »politično blaznost«.

DUNAJ. — Vodja dunajskega dokumentacijskega centra židovskih žrtve nacizma Wiesenthal, ki je bistveno prispeval k aretaciji Eichmanna in drugih nacističnih morilcev, je gotovim ljudem v Avstriji in predvsem v Zahodni Nemčiji in v polji. Neki dunajski podjetnik je v sodelovanju s štirimi podjetniki iz Zahodne Nemčije najel nekega bivšega pripadnika tujske legije, da bi umoril Wiesenthala ter mu je obljubil nagrado 650.000 šilingov. Najeti »morilec« pa si je stvar premislil ter je Wiesenthala obvestil o temnem naklepu.

BEOGRAD. — Jugoslovanska vlada je povabila britanskega zunanjega ministra Gordona Walkera, naj prihodnje leto obišče Jugoslavijo. Pričakujejo, da bo do tega obiska prišlo v drugi polovici aprila.

RIM. — Skupina fašistov je prejšnji teden izvedla atentate na jugoslovanski konzulat v Milanu in na tamkajšnji sedež krajevne sekcije KPI. V Italijanski javnosti je to povzročilo veliko razburjenje in so visoki predstavniki Italijanske oblasti izrazili svoje obžalovanje. Milanska policija je v tej zvezi aretirala nekaj neofašističnih mladincev.

WASHINGTON. — Letošnjega Nobelovega nagradenja za mir, vodilja ameriških čimcev za ureditve državljanskih pravic Martina Luthra Kinga, je po njegovem povratku iz Švedske sprejel tudi predsednik Johnson.

800-letnica Maribora

V soboto zvečer je mestni svet Maribora proslavil 800. obletnico, odkar se prvič omenja ime gradu Maribor. Na slavnostni seji v počastitev tega jubileja so govorili predsednik mestnega sveta Vera Kolarič, prof. A. Leskovec in dipl. ekonomist F.

Vetlih. V svojih govorih so orisali razvoj mesta od leta 1164, ko se prvič omenja grad na Piramidi, do osvoboditve mesta leta 1945 ter obdobje povojne izgradnje in dosežene uspehe na različnih področjih. Nakazali pa so tudi njegove perspektive v prihodnje.

Narod in njegova kultura

● Kultura je poglavitna in osrednja vsebina narodnega življenja. **Josip Vidmar**

● Knjige so moji prijatelji. Kadar mi je težko pri duši, stopim med nje in vselej imajo zame dobro voljo. Z njo mi vedno znova vračajo vero v življenje. **Oskar Hudales**

● Knjiga je tista, ki brani in varuje najdragocenejšo vrednoto človeštva. **Božidar Borko**

● Književna dela nam čudovito jasno in natančno kažejo čustvovanje različnih dob, nagon in zmožnosti različnih plemen ter skrivne gonilne sile. **Hippolyte Taine**

● Ta narod, ki je trikrat petsto let trpel in tlačani; naš narod, ki si je pisal zgodovino s svojo krvjo in s svojimi solzami; ta narod si je kljub suženstvu in ubožtvu, kljub gladi in žeji s čeznaravno močjo ustvaril svojo kulturo. **Ivan Cankar**

● Človek je nosilec energije, ki organizira svet, ki ustvarja »drugo naravo« — kulturo. **Maksim Gorki**

● Literatura je poslednji izraz duševnosti kakega naroda na najvišji stopnji njegovega razvika, na kateri prihaja narod do popolne svoje samozavednosti v osebah svojih izbrancev — leposlovnih umetnikov. **Ivan Prijatelj**

● Prebujanje narodne zavesti je skoraj vedno v zvezi s kakim velikim kulturnim dejanjem in narod je le toliko časa odporen nasproti tujim vplivom in le toliko časa resnično živi, dokler je kulturno tvoren. **Josip Vidmar**

● Brez vas, knjige, bi bili v mnogih trenutkih našega življenja kakor ljudje brez ognja in brez sonca. **Božidar Borko**

● Knjiga te lahko nauči mnogo dobrega, uči te prav in pametno živeti, kaže ti lepšo in lažjo pot skozi življenje. **Oskar Hudales**

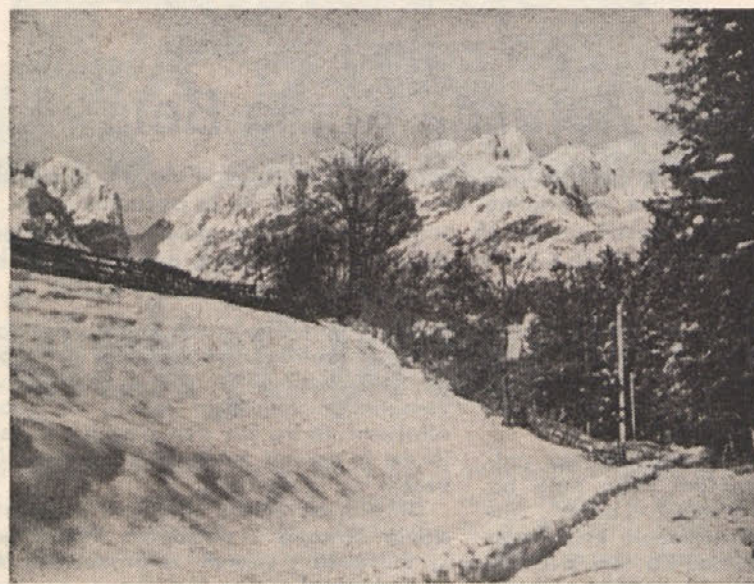
● Literatura je tisto ogledalo, v katerem se odraža vsaka doba narodova v vsem svojim nehanjem in stremljenjem. **Ivan Cankar**

● Umetniška literatura se ne podreja posameznemu dejstvu, marveč je nad njim; njeno dejstvo ni odtrgano od resničnosti, temveč krepko strnjeno z njo. **Maksim Gorki**

● Zvestoba sebi in zvestoba narodnosti je v najtesnejši zvezi z dvema lepima človeškima krepkostima: s ponosom in pogumom. **Josip Vidmar**

● Srce željno lepote, oko nepokvarjeno ter za lepoto sprejemljivo — to je vse, česar je treba človeku, da spozna umetnost ter jo uživa. **Ivan Cankar**

● Vsak človek, ki je preizkusil in doživel veličino knjige, bi bil moral najti v svojem življenju trenutek, ko bi se ustavil pred svojimi knjigami in jim dejal s tistim glasom, ki ga ima sam v sebi za svojo mater, za svojo ženo, za vse, ki so mu delili v življenju dobrote; dejal bi z glasom ljubeče hvaležnosti: Hvala vam, knjige! **Božidar Borko**

ZVEZA SLOVENSKEGA ORGANIZACIJ

in v njo vključene

Zveza slovenskih zadrug Slovensko šolsko društvo
Slovenska prosvetna zveza Zveza koroških partizanov
Zveza slovenskih žena Slovensko planinsko društvo
Slovenska kmečka zveza Zveza slovenskih izseljencev
Zveza slovenske mladine Slovenska fizikalna zveza

želijo vsem članicam in članom,
somišljenikom in sodelavnikom
ter prijateljem

zadovoljne praznike in obilo uspehov v novem letu!

Sto let Slovenske matice

najstarejše slovenske kulturne ustanove

V navzočnosti visokih predstavnikov slovenskega kulturnega, političnega in javnega življenja ter zamejskih Slovencev je najstarejša slovenska kulturna ustanova in založba — Slovenska matica — z vrsto kulturnoumetniških manifestacij praznila svoj stoletni jubilej. Ta ustanova je odigrala zelo veliko vlogo v kulturno-politični zgodovini slovenskega naroda. Njena dejavnost se nikakor ni omejevala le na izdajanje knjig, marveč je dolga leta prevladovala tudi na področju znanosti ter je v nekem smislu slovenskemu ljudstvu nadomestila akademijo znanosti in umetnosti.

Ob svoji stoletnici je Slovenska matica izdala dve pomembni publikaciji, v katerih je zajeto njeno stoletno delovanje. Najprej

je to obsežen jubilejni zbornik »Slovenska matica 1864-1964«, ki ga je uredil Franca Bernik; na skoraj 500 straneh izpod peres različnih sodelavcev poroča in nazorno prikazuje dejavnost Matice v njenem stoletnem obdobju. Druga, prav tako pomembna publikacija pa je »Bibliografija Slovenske matice 1864 do 1964«, ki jo je sestavil Jože Munda; s statističnimi podatki priča o bogati založniški dejavnosti najstarejše slovenske založbe tekom sto let. Da omenimo le en sam podatek: Slovenska matica je v svoji stoletni založniški dejavnosti izdala 373 knjig in publikacij na 89.383 straneh v skupni nakladi 1.172.010 izvodov.

Med kulturno-umetniškimi manifestacijami, ki so bile prirejene ob stoletnici Slovenske matice, nedvomno vzbuja največjo pozornost razstava knjig, rokopisov in dokumentov, ki ponazarjajo nastanek, razvoj in založniško dejavnost te najstarejše slovenske kulturne ustanove v sto letih njenega obstoja. Razstavo v hiši Slovenske matice je uredil vodja rokopisnega oddelka pri Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani Alfonz Gspan ob sodelovanju Franceta Dobrovoljca in kustosa Narodnega muzeja Hanke Štular, odprl pa jo je predsednik upravnega odbora Slovenske matice Anton Melik, ki je nakazal rast ustanove ter njeno vlogo in pomen v posameznih obdobjih zgodovine slovenskega naroda.

Na literarno-glasbeni akademiji v dvorani Slovenske filharmonije so gledališki umetniki recitali Prešernova, Levstikova, Župančičeva in Cankarjeva dela, medtem ko je glasbeni del slavnostne prireditve izvajal simfonični orkester Slovenske filharmonije pod vodstvom Sama Hubada.

Ob stoletnici Slovenske matice je priredil sprejem predsednik skupščine SR Slovenije Ivan Maček.

● Celovško Mestno gledališče se je predstavilo z novo premiero: Webrovo romantično opero »Čarobni strelec«. Režiser Helmuth Conradi je poskrbel za uprizoritev, ki je zadovoljila ravno zaradi tega, ker delu ni skušal vtisniti svoj osebni pečat, marveč se je skoraj dosledno držal originala. V glavnih vlogah so nastopili Ioan Hol-Holender, Helmuth Conradi, Edith Kermer, Rolf Völkel, Franz Josef Nagl, Gunnar Johnson in Franz Pacher. Osnutke za scenarijo je napravil Günther Kilgus, kostume je izbrala Anny Arnold, glasbeno vodstvo pa je bilo v rokah Güntherja Lehmana.

● Prihodnje leto bodo zagrebška opera, zbor in balet, dopolnjeni z nekaterimi najbolj znanimi umetniki drugih jugoslovanskih in bolgarskih gledališč, gostovali na Japonskem. 40-dnevno gostovanje bo potekalo pod naslovom »Slovenska opera«, predvidenih je 24 predstav, na sporedu pa bodo izključno dela slovenskih avtorjev. Med sodelujočimi bo tudi znani solist ljubljanske Opere Ladko Korotec.

● Ob 1100-letnici slovenske književnosti in pismenosti je pri srbski književni zadrugi v Beogradu izšla knjiga

KULTURNE DROBTINE

»Ciril in Metod«. V tej knjigi so prvič zbrana vsa dela o Cirilu in Metodu, ki so jih napisali njuni sodobniki.

● Gledališče v Lubinu na Poljskem je praznovalo svojo dvajsetletnico in je ob tej priložnosti pripravilo razne kulturne prireditve, kakor gledališko razstavo, slavnostne akademije in sprejeme ter svečano premiero; podeljenih pa je bilo tudi več odlikovanj.

● V Novem Sadu je bila te dni republiška proslava stoletnice rojstva velikega komediografa Branislava Nušića. Na odru veselega teatra »Ben Akiba« so amaterske skupine iz raznih krajev Srbije izvajale Nušićeva dela pod skupnim naslovom »Amaterji Nušiću«.

● Los Angeles je dobil nov glasbeni center. Za otroke je filharmonični orkester iz Los Angelesa izvajal novo delo Lucasa Fossa, posebej napisano za to priložnost.

● Gledališče Carlo Felice v Genovi, ki je bilo uničeno med zadnjo vojno, bo obnovljeno in bo služilo operi. Na zunaj bo nova poslopje sicer podobno staremu, v notranjosti pa bo urejeno kot eno najmodernejših opernih gledališč sveta.

● Milanska Scala bo v tej sezoni uprizorila skupno 22 oper in šest baletov. Kot krstni uprizoritelj sta na sporedu Pizettijeva »Klitemnestra« in Manzonijska »Atomska smrt«.

● V broadwayskih gledališčih v New Yorku so v zadnji sezoni uprizorili nad sto odrskih del, od katerih pa jih je bilo po finančni plati uspešnih le 21. Stroški za uprizoritve so znašali dobrih 426 milijonov ilingov, od katerih pa so jih le kakih 239 milijonov ilingov krili z vstopnino.

● Bavarska deželna vlada je za sliko »Portret madame Soler«, delo znanega slikarja Picassa, plačala okoli 7 milijonov ilingov; to je najvišja cena, ki je kdajkoli bila plačana za delo živečega umetnika.

Dr. Janko Pleterški:

4

Progresivne težnje med Slovenci na Koroškem

Ni mogoče dvomiti o tem, da je slovensko delavstvo glasovalo tako v dobri veri, da glasuje za svojo socialno in politično osvoboditev. Dejstvo, da je takšna odločitev bila v nasprotju z njegovim narodnim čutom, kolikor je bil razvit, v stališčih slovenskega delavstva ni povzročilo večjega oziroma opaznega kolebanja. Bolj dvomljivo in čudno mu je bilo nekaj drugega, namreč, da se je pod vplivom svojega strankarskega vodstva nenadoma znašlo v isti bojni črti z znanimi nemškimi meščanskimi osebnostmi, v katerih je še do včeraj gledalo svojega razrednega sovražnika. Znani so npr. opisi razmer v Borovljah v času jugoslovanske zasedbe. Nemške meščanske stranke so tam prenehale delovati, medtem ko je nemška socialdemokratska stranka obstajala in delala naprej. Tedaj so se začeli v njene vrste vpisovati tudi nemški meščani, ki so iskali in našli v delavski stranki zavetje za svoje nemško nacionalistično delo. Proslava 1. maja 1920 v Borovljah, na primer, se je razvila s sodelovanjem pripadnikov nemških meščanskih strank v pravo proavstrijsko manifestacijo. Avstrijski socialdemokratski kronist piše o povorki, ki se je razvila iz Borovlj proti Trtati: »Svečani

povorki se je pridružilo vse avstrijsko misleče prebivalstvo Borovlj, ne glede na strankarske razlike. Ljudje, ki so bili sicer najhujši sovražniki delavcev, so tekmovali, kdo se bo povorke prej udeležil. Bil je to spoved, kakršnega Borovlje še nikoli niso videli.«¹⁶ Spomnimo se samo, kako živo je Prežihov Voranc v svoji Požganici opisal razočaranje mladega socialdemokratskega delavca Klemenca, ki pobegne iz Mežiške doline v Celovec, da bi se tam pridružil socialdemokratski vojaški organizaciji, pa najde v pisarni te organizacije znanega osovražnega nasprotnika delavcev iz Guštanja.¹⁷

V čigavo razredno korist je konec koncev bilo sodelovanje koroške socialdemokratske stranke z nemškim nacionalističnim meščanstvom, se je pokazalo šele v nadaljnjem razvoju avstrijske republike, v tistem času pa koroškemu delavstvu ni bilo jasno, kler mu tudi nihče ni o tem zamotnem položaju povedal jasne besede oz., ker ta beseda ni prodrla do njega. Koroški socialdemokratski vodja

in poslanec Gröger je dobro poznal položaj in politično značajnost slovenskega delavstva na Koroškem, ko je 21. aprila 1920 v avstrijskem državem zboru na Dunaju zagotavljal: »Delavci spornega področja na Koroškem, velikovškega in borovškega okraja ter Roža, so desetletja dolgo pripadali sindikalnim, političnim in konzumnim organizacijam avstrijske socialne demokracije. Ti delavci so z vnetim navdušenjem spremljali revolucionarno gibanje v Avstriji in hočejo biti deležni vseh političnih in socialdemokratskih pridobitev nemške avstrijske republike. V Jugoslaviji vlada danes še militarizem, obvezna vojaška služba, vlada dinastija, ni še ženske volilne pravice in socialno politična zakonodaja je skrajno pomanjkljiva. Zaradi tega socialdemokratski delavci plebiscitnega ozamlja, čeprav so tudi Slovenci, močjejo k Jugoslaviji, ampak so zvesti svoji stari organizaciji, s katero so desetletja delili vsa veselja in žalosti, vse boje in uspehe.«¹⁸ Zvestoba razredni politični organizaciji je bila odločilna.

Kdor hoče biti pravičen, mora priznati, da v ravnanju narodne oziroma deželne vlade v Ljubljani ni bilo ničesar, kar bi moglo pripeljati koroško socialno demokratsko slovensko delavstvo do prepričanja, da se s potegovanjem za Jugoslavijo poteguje tudi za svojo domovino. Zanderški strel na Zaloški cesti in žrtve, ki so pod njimi padle, so odigrali svojo vlogo na škodo Jugoslavije v plebiscitni agitaciji na Koroškem. Bil pa so le najbolj značilna poteza v podobi o režimu v Jugoslaviji, ki je bila pred očmi koroškemu socialdemokratskemu delavcu, ko je stopal 10. oktobra 1920 h glasovalni skrinjici. Vendar to še ni vse. Ljubljanska vlada se je bala celo tega, da bi vplivu nemške socialne demokracije na Koroškem postavili nasproti agitacijo Jugoslovanske socialne demokratske stranke, čeprav je ta sodelovala v deželni vladi. 2. septembra 1920, dober mesec pred plebiscitom, je poverjenik za pravosodje Žerjav (JDS) sprožil vprašanje socialistične agitacije na Koroškem. Povedal je, da je že v prejšnjem času, ko je bil še podpredsednik deželne vlade, obstajalo med njim in predsednikom deželne vlade Brejcem v tem oziru nesoglasje. Predsednik Brejc je namreč socialistično agitacijo na plebiscitnem področju odklanjal, ker je bil mnenja, da škoduje. V nadaljevanju svojega predloga je Žerjav opo-

zoril: »Sedaj so socialisti prestopili večinoma v komunistični tabor in vse delavstvo je za Avstrijo. Kazalo bi morda stopiti v zvezo s komunistično stranko, ki v principu ne prizna nacionalnih težnj. Doseči bi se moralo dalo, da se komunisti ne udeležijo plebiscita.« Žerjavovemu predlogu je nasprotoval poverjenik Verstovšek (SLS), češ doživeli smo veliko razočaranje nad delavstvom v Borovljah in tam ne bomo nikogar prepričali za naš program in je vsako delo zastoj. Drugi kraji pa tako ne pridejo v poštev razen Borovlj. Predsednik Brejc se je temu stališču pridružil in poudaril, da se ne sme začeti nobena akcija brez sporazuma z narodnimi sveti.¹⁹

Celo v tem zadnjem trenutku pred plebiscitom so slovenski klerikalci, ki so bili vodilna sila v deželni vladi, nastopili proti temu, da bi se v plebiscitno agitacijo na Koroškem vključila tudi socialna demokracija, kaj šele komunisti. Brejčevu sklicevanje na narodne svete na Koroškem je bilo seveda le izgovor, saj so ti sveti stali pod vplivom prav njegove stranke in njega osebno.

(Dalje prihodnjič)

16) Lager, str. 62

17) Prežihov Voranc, Požganica, Ljubljana 1939, str. 188 do 190.

18) Lager, str. 107.

19) Zapisnik seje deželne vlade za Slovenijo, 2. septembra 1920, Državni arhiv SR Slovenije.

Bralcem in sotrudnikom

Že na drugem mestu smo nanizali misli k letošnjim božičnim praznikom in zaželeli svojim bralcem in sotrudnikom vesel božič in srečno novo leto. Če se na tem mestu iz istega vzroka uredništvo in uprava še enkrat oglašata, potem zato, da bi splošne misli in voščila v tem času povezala tudi še s svojimi posebnimi željami.

Tekom leta je postal Slovenski vestnik glasilo Zveze slovenskih organizacij na Ko-

Gostilna Antonič

NA REKI PRI ŠT. JAKOBU

vabi prijatelje in znance od blizu in daleč na tradicionalno

silvestrovanje

Sodelovala bosta godbeno-pevska skupina „Pavle Kernjak“ in ansambl „Rožanski fantje“.

roškem. V tem letu pa smo se tudi nadalje prizadevali, da bi ga postopoma izoblikovali v verno ogledalo razvoja na mednarodnem političnem, gospodarskem in kulturnem področju, še bolj pa v ogledalo razvoja in dogajanja po naših krajih ter življenja in hotenja njihovega prebivalstva. Trudili smo se v smeri, ki jo svet in človeštvo najbolj potrebuje in prav v teh dneh najbolj želita, v smeri miru, sožitja, sporazumevanja in prijateljstva med ljudmi pri nas, med narodi na naših mejah in v svetu.

Slovenski vestnik je glasilo te potrebe in teh želja. To bo ostal tudi v bodoče, kajti mir, sožitje, sporazumevanje in prijateljsko sodelovanje nam bodo v bodoče enako koristni, kot so bili v preteklosti.

Zato povezujeta uredništvo in uprava svoja voščila tudi z iskreno željo, da bi naše ljudstvo jemalo Slovenski vestnik v prihodnje še bolj v roke kot svojega zvestega sopotnika, prijatelja in usmerjevalca misli ter širilo njegove misli po vseh naših krajih, tja v zadnjo kmečko hišo, v zadnjo delavnico in v zadnje delavsko stanovanje. Sloven-

Lep zgled občine Železna Kapla-Bela

Lep predpraznični zgled je v nedeljo dala občina Železna Kapla-Bela, ko je povabila svoje sedemdesetletne občane na prijetno slavnost, s katero jih je počastila in jim priredila par prijetnih uric v veseli družbi ob petju, nagovorih in glasbi. Najlepša gesta župana, deželnega poslanca Lubasa in njegovega občinskega odbora pa je bila, da sta v spored te proslave vnesla duha enakopravnosti obeh jezikov v občini.

Na proslavi so namreč sodelovali poleg šolarjev, ki so peli in recitali v obeh jezikih, še glasbena šola, pevski zbor „France Pasterk-Lenart“, nemški mešani pevski zbor ter godba na pihala iz Bele.

Sedemdesetletnikom v pozdrav sta najprej zapela nemški mešani zbor, nato pa pevski zbor „France Pasterk-Lenart“, nakar jih je pozdravil predsednik kulturnega odbora občinskega sveta. Za tem pozdravom so otroci govorili v prijetnem dialogu o „Dedeju in babici“ in sicer tako v slovenščini kot v nemščini. Za tem prisrčnim vložkom je povzel besedo župan in v lepo zbranih besedah nagovoril naše stare očance in mamice ter se jim zahvalil za doprinos k razvoju občine ter jim obljubil skrb in pomoč občine na stara leta.

Potem so se v sporedu zvrstile harmonike, gitarje, citre in flaute glasbene šole s prijetnimi komadi za staro in mlado. Bilo je res za vsakogar nekaj v 13 komadih, ki so jih zaigrali otroci te šole. Razpoloženje se je kmalu razvilo v prijetno domačnost. Nemški mešani in slovenski zbor sta našla s hvaležnostjo že zelo napolnjena srca slavljencev, ko sta nastopila in odpela vsak po tri

Namesto osebnih voščil za praznike in Novo leto 1965 je Zveza slovenskih organizacij na Koroškem darovala 500 šilingov za Dijaški dom Slovenskega šolskega društva v Celovcu.

ski vestnik naj bo vez med vsemi, ki na Koroškem nosimo v srcu dobro voljo za mir in prijateljstvo, za sporazumevanje in sodelovanje. Ta vez pa bo tem trdnjša, čim bolj bomo pri njem tudi sodelovali in se v njem oglašali s svojimi prispevki misli, novic, problemov in doseženih uspehov.

Na tej poti vsem dosedanjim in bodočim sotrudnikom in dopisnikom ter bralkam in bralcem še enkrat uspešno novo leto 1965!

pesmi. Njihovemu nastopu so sledili otroci, ki so prevzeli lakorekoč zadnji del sporeda. Po treh pesmicah ki so jih recitali v slovenskem in nemškem jeziku, so zapeli v otroškem zboru po dve pesmice v vsakem jeziku in spored zaključili s prijetno „Dedej veselo na svežu živi“.

Docela razvedrilni zaključek je lo prijetno slavlje doseglo z nastopom Belske godbe, ki ni štedila z vedrimi in poskočnimi domačimi vižami.

SPZ NAZNANJA

V a b i l o

V času od 28. do 30. decembra 1964 bo v celovškem Domu glasbe tradicionalni

tečaj za zborovodje ter pevke in pevce

Pričetek vsak dan ob 9. uri dopoldne. Za prenočevanje v Celovcu je poskrbljeno.

K obilni udeležbi vabita

Izvršni odbor in centralni zborovodja

SLOVENSKO PROSVETNO DRUŠTVO „DANICA“ V ŠT. VIDU V PODJUNI

V a b i l o

V nedeljo, 27. decembra 1964 ob 1/23. uri popolne uprizarimo v dvorani pri Voglu v št. Primožu v Podjuni Finžgarjevo igro

Veriga

K udeležbi vabimo vse prijatelje našega društva.

Urh Olipic - Peter

Urha Olipica-Petra, enega naših starejših in najodločnejših borcev za pravice naših delovnih ljudi, ni več med nami. V nedeljo, 20. decembra, smo se poslovili od njega ob družinskem grobu v Podljublju, kjer že skoraj 20 let počiva tudi njegov sin Vili, ki mu je na Borovelskih rutah

fašistična krogla vse prerano pretrgala njegovo mlado, nadebudno življenje.

Urh Olipic nas je zapustil v 67. letu starosti. Podlegel je posledicam trdega in neumornega dela ter trpljenja, ko je bil kovač v borovelski železarni in jeklarni, ko je od leta 1928 stal kot aktivni borec sredi delavskega gibanja in ko je pozneje z družino živl kot partizan na Borovelskih rutah. Kdor ga je v teh dolgih 36 letih prizadevanja za pravice naših delovnih ljudi spoznal, je v njem cenil in spoštoval njegovo predanost in odločnost enako kot njegovo skromnost in iskrenost do sočloveka in sodelavca.

Ko so se leta 1943 v Rožu pojavili prvi partizani, se je Peter brž povezal z njimi. Gestapo, ki mu je prišla na sled, ga je hotela aretirati, a Peter je pobegnil ter z ženo Lenjo in sinom Vilijem odšel med partizane na Borovelskih rutah, kjer je pozneje padel njegov sin. Po osvoboditvi je bil Peter med vodilnimi organizatorji obnove slovenskih organizacij v Rožu, istočasno pa član njihovih osrednjih vodstev. Žal so posledice pretrganega trpljenja pričele vse prezgodaj glodati na njegovem zdravju, vsled česar je po 10 letih odložil letos oktobra tudi mesto podpredsednika Zveze koroških partizanov v mlajše roke.

K slovesu ob odprtem grobu so prihiteli številni njegovi partizanski tovariši in prijatelji iz Roža, Gur in Podjune ter iz Ljubljane in Kranja.

KOLEDAR

Petek, 25. december: Božič
Sobota, 26. december: Štefan
Nedelja, 27. december: Janez Ev.
Ponedeljek, 28. december: Nedolžni otroci
Torek, 29. december: Tomaž
Sreda, 30. december: David
Četrtek, 31. december: Silvester

Vesele praznike in srečno novo leto 1965, polno delovnih uspehov, želijo svojim odbornikom, članom in prijateljem

Zveza slovenskih zadrug v Celovcu

in v njej združene

Hranilnice in posojilnice ● Kmečke gospodarske zadruge ● Južnokoroška gospodarska zadruga ● Živinorejske zadruge ● Južnokoroška semenarska zadruga ● Podporno društvo proti požarnim škodam v Selah

STONE SELIŠKAR

Sinek je praznoval svoj rojstni dan

Na travniku je vladala v tistih časih strahanska zmeda. No, saj ne rečem, da je bil majhen, toda za vse, ki so gostovali na njem, pa prav zares ni bilo prostora. Tu je bila namreč burja, ki je nagajala rožicam, ptički so se lovili z vetrom in sonce je barvalo zeleno listje rumeno in rdeče. Nesrečni zgagi vročina in mrzota sta si bili v laseh od jutra do večera, oblaki so godrnjali nad dežjem, ki se je venomer obešal nanje, zoreče sadje in rumeno žito pa so si tiho šepetali pravljico. Da ne govorim o drobnih, belih snežinkah, ki so sem in tja prelele travnik in ponagajale vsem po vrsti.

Pa se je priteplo na travnik nekega dne dvanaest razigranih bratcev. Najstarejšemu je bilo ime JANUAR, za njim pa so se zvrstili še vsi drugi — prav tja do najmlajšega — DECEMBRA. Ljudje so jim rekli »meseci«. Ko so ugledali neugnani živ-žav na travniku, so veselo poskočili in JANUAR je brž predlagal: »Razdelimo si no tele razgrajale!« Že je segel po burji, mrazu in snežinkah. JULIJ je

12 bratcev

prišel tlačiti v vrečo sonce in vročino. »O, še nama kaj!« sta se razjezila nanj JUNIJ in AVGUST in brž planila iz njive z zorečim žitom. MAJ se je že v nekaj minutah spoprijateljil z zelenjem in cvetovi, SEPTEMBER pa se je odločil za zoreče sadje.

V tem je nenadoma zrasel sredi travnika strahovit prepir. JANUAR je namreč zalotil FEBRUARJA, ki mu je pravkar izmaknil iz vreče velike kup snežink in kos mraza. »Ti bom že pokazal, ti sraka tatinska,« se je drl na vso moč in ubogo tatinsko srako stresel za ušesa tako močno, da sta FEBRUARJU na mestu odpadla dva dneva in je ostal le še z osemindvajsetimi. Potem je še vedno godrnjal je jel pobirati naokrog raztresene kose mraza in snežinke.

Medtem se je odločil MAREC in si oprtal na rame spomladanske vetrove, APRIL in NOVEMBER pa sta si lepo po bratsko razdelila dežek, ki je — nepredvidnež — pokukal izza oblakov. OKTOBER z rdečim nosom je seveda obral najlepše grozdje iz vinogradov in se že obližoval ob misli na slastno vino, ki bo privrelo iz njega.

Praznihi rok je ostal le še najmlajši — DECEMBER. Malo žalostno in malo jezno je opazoval starejše bratce, ki so ga — reveža — odpravili, kamorkoli je iztegnil roko. Nekajkrat jo je dobil celo po prstih in zato se je raje stisnil v kot in tam kupal mulo.

No, končno so bratci do vrha napolnili vreče, žepe in bisage in se pričeli odpravljati domov. DECEMBER je brž pogledal naokrog: ni bilo, da bi človek obupal. V jarku ob potoku je našel košček mraza, ki se je odtrkljal med preprirom iz vreče JANUARJU, pod grmom je ležalo za pest snežink. Potem si je napolnil torbico z uvelim listjem in iztisnil iz zapoznelega oblaka še prgišče dežja. Le sonca ni našel nikjer. Prav vsega so mu odnesli bratci izpred nosa. Pa nič ne de. Jim bo že izmaknil tu pa tam kake žarek, kadar ne bodo posebno pazili nanj. Kaj pa leži tamle? Poglej, poglej! Bratci so čisto pozabili na božično drevesce! Veselo si ga je stlačil globoko za suknjič. Zdaj pa bo dovolj. Pomel si je premrle roke, si oprtal torbico in jo ucvril za starejšimi bratci, kolikor so mu dale noge. Travniki pa se je po dolgem času spet pogreznil v mir...

Kaj je lepšega od snežnobe zimske pokrajine! Sneg pokriva hrib in dol in drevesa so vsa okrašena s snežno prejo. Slehera vejica je lepota zase. Če pogledaš zasnežen gozd, se ti zdi kot pravljico mesto, v katerem žive vile in škralti. Zdi se ti tudi, da bo zdaj stopil iz gozda dobrodušen velikan in se sprehodil od gore do gore. Ali pa se ti zdi, da živi v zasneženem gozdu čarovnik, ki puha iz svoje pipe namesto dima snežinke, ki se dvigajo v zrak in počasi padajo po drevju.

Tako se ti zdi, če sediš pri vroči peči in držiš v rokah veliko kepo še toplega kruha in ti ni treba iz hiše, kajti zunaj je tak mrzota, da ti ušesa pomrznejo in če tečeš enkrat samkrat okoli hiše, si mrzel ko ledena sveča. Tedaj se pač ne zmeniš več za tako lepoto. Naglo smukneš spet nazaj na vročo peč, mati ti spet odreže kos kruha, lepo bingljaš z nogami in poslušaj, kako tuli burja v dimniku. A če tega ni...? Če ni ne vroče peči ne toplega kruha...? Oh, ali je sploh mogoče kaj takega na svetu? In kako je mogoče živeti brez kruha in brez tople peči v hudi, mrzli zimi?

In prav tako je bilo! Hribovska vas Smrečje so fašisti zažgali, ker so se tod radi partizani odpočivali, najedli in pogreli. Vse ljudi so izgnali v pregnanstvo in tako je bilo Smrečje požgano in zapuščeno. Nobene živali ni bilo več v vasi, niti ene krave ne, ne prašička ne kakaške. Le en sam kuža je ostal — in če je kuža, so tudi ljudje. Vseh osem hiš je bilo do tal požganih, le deveta je ohranila še majhen prizidek in tu sta prebivala mati in Sinek in kuža. Mati in Sinek sta se nekako čudežno rešila pred fašisti in ko so ti odhrumeli, sta se vrnila v požgano vas. Ta prizidek je bil zakrpan s

Kaj bo prineslo Novo leto

Je staro leto se sklonilo
že v večni zakon svoj,
novo spet bo nastopilo,
kaj prineslo bo s seboj!

Bratcev dvanaest s sabo vodi:
to je letni koledar;
če natančno ga pogledaš,
za vsakega v njem je dar.

Nekaterim sreče bo prineslo:
v družini naraščaj;
drugim ljubezni polno vrečo,
srečen zakon in še kaj.

Nekomu uspeha v delu
v podjetju in povsod,
drugemu zemljo, sadonosnik,
dalo bo obilen plod.

Oblak solza še tam se skriva,
v kotu v plašč temen zavil,
mnogim skrita bo usoda
pretrgala življenja nit.

požganimi deskami in tramovi; v takem domu še cigani ne bi prebivali. Pihalo je skozi in skozi, le ob ognju, ki je gorel kar na prostem, je bilo malce toplo ali pa, če si se zakopal v slamo, ki je bila namesto postelje. Odkar je bila vas požgana, ni bilo semkaj v to samoto nobene žive duše. Le od daleč so se oglašali volkovi in mati je imela vedno sekiro pri roki, če bi se priklatil volk. Bilo je na novega leta dan in mati in Sinko sta sedela pri odprtem ognju in se pogovarjala.

Sinko: »Moj atek je partizan, ali ga kaj hudo zebe?«

Mati: »Zebe, zebe, zdaj pozimi je hudo za partizane.«

Sinko: »Ali je tudi lačen?«

Mati: »Včasih tudi, posebno če pride brigada v takšno vas, kot je naša.«

Nato sta molčala nekaj časa. Zunaj je tulil veter. In čez čas:

Sinek: »Danes je moj rojstni dan. Osem let sem star!«

Mati: »Da, Sinek, polnih osem let, velik fant si že.«

Sinek: »Kaj mi boš dala za moj rojstni dan?«

Mati: »Samo moje vroče srce, kajti drugaga ni pri hiši.«

In res ni bilo ničesar pri hiši kot le nekaj repe in nekaj krompirčkov. Vse drugo je vojna požrla.

Toda materino vroče srce je jokalo in kadar materino vroče srce joče, zmore vse. Zato si je ognila ruto čez glavo in je šla v mrzota. Pretaknila je vse ruševine, da bi našla kakšno darilce za Sinka. In res je našla nekaj celih koruznih storžev v požganem seniku. Oh, kolikšno bogastvo, kadar te lakota grudi! Pohitela je domov in izluščila zlata koruzna zrna. V kavinem mlinčku jih je zmlela v moko. A moka je bilo komaj za prgišče. Zamesila jo je z vodo, zgnella majhen hlebec in ga spekla na vročem kamnu. Oh, kako lepo je zadišalo po razdrapani izbili!

»Vidiš, Sinek, pa boš imel pogačo za rojstni dan!« je dejala mati in Sinku so zarezale oči od veselja.

A tisti hip je kuža zunaj zalajal. In že se je prikazala senca na oknu in že je prištrkljal v izbo partizan s puško na rami. Ljve mu je viselo na kacinah neobrite brade, imel je vdrtle oči od mraza, treslo ga je od izmučenosti in kar brez besed se je sedel ob ognju na tla. Drgnil si je roke nad plamenom in dolgo časa ni spregovoril. Potem, čez lep čas, ko se je malce ogrel, je zagolčal:

»Že tri dni in tri noči tavam po teh hostah... Izgubil sem se... Lačen...«

Sinek je pravkar hotel zagrizniti v koruzno pogačo, ko je zaslišal, da je partizan lačen. Pri priči je pozabil na svoj rojstni

dan. Brez besed je stisnil partizanu še toplo pogačo v rope. Partizan je trikrat znil in že ni bilo pogače. Zato pa je skočil na partizanov izmučen obraz nasme, pobožal je Sinka po glavi, nato je legel kraj ognja in zaspal.

Mati in Sinek sta se spogledala. Mati je imela solzne oči, Sinko prav tako. Nato je mati stisnila Sinka na svoje vroče srce in mu želela vso srečo za njegov rojstni dan. Sneg je padal, padal, daleč nekje je tulil volk. Polena v ognju so prasketala in partizanu je bilo dobro.

Trd oreh za brihtne glavice

Dragi mladi prijatelji!

Tudi na vas smo mislili, ko smo pripravljali številko za praznike. Vemo, da radi rešujete križanke; med sedanjimi počitnicami pa boste imeli dovolj časa, da se lotite »trdega

oreha«. Preizkusite svoje znanje, saj križanka ni težka.

Vemo tudi, da ljubite slovensko knjigo, zato smo izbrali tri lepe knjižne nagrade, ki jih bo žreb razdelil med tiste, ki nam bodo poslali pravilne rešitve križanke. Ne pozabite: rešitve nam morate poslati najkasneje do 4. januarja 1965.

Zdaj pa, mladi bralci našega lista, urno na delo!

Vodoravno: 1. število; 3. kratica za »atmosfera«; 5. Velika Britanija, skrajšano; 6. orisi; 9. mu je dovoljeno; 10. dvorni služabnik; 11. majhen vrt; 13. število; 14. del obraza; 16. nasprotno od »nihče«; 17. osebni zaimsek, množ.; 19. pojav na nebu; 21. mlad človek, vaš sovrstnik; 23. kratica za akademski naslov.

Navpično: 2. število; 4. kazalni zaimsek; 5. osebni zaimsek, množ.; 7. napraviti red; 8. ga otroci radi delajo (na sliki); 11. dva enaka soglasnika s konca abecede; 12. kratica za »centralni odbor«; 13. spodnji del posode; 15. sladka tekočina; 18. kratica za »narodni odbor«; 20. humanitarna organizacija, kratica; 22. dva različna soglasnika.

Zakaj sije sonce samo podnevi

(Gvinejska pripovedka)

Nekoč je sonce živelo z ljudmi v prijateljstvu, ki pa se je zaradi nehvaležnosti in grabežljivosti ljudi razbilo.

Nekoga dne so ljudje imeli velik praznik, vendar jih je oviralo slabo vreme, dež in črni oblaki. Vedno uslužno sonce je s svojimi vročimi žarki razgnalo oblake, posušilo dež in pregnalo temo. Po končanem slavu je sonce zahtevalo za nagrado belo kokoš, ki pa je ljudje niso dali.

Ljudska lakomnost je ujezila in užalila darežljivo sonce. Prekinilo je z njimi prijateljske stike, zato so od tistikrat morali ljudje živeti v temi.

Minila so dolga stoletja, ljudje so si zopet zaželeli svetlobe: Sklenili so prositi sonce odpuščanja. Zato so mu najprej poslali svojega prijatelja psa, ki pa je bila njegova prošnja zaman. Tudi volk, ki je nato prosil odpuščanja, ni bil uslišan.

Končno so ljudje poslali petelina. Le-ta se je opremil s prižgano svetilko, se odpravil na pot in spotoma pel slavo soncu.

Petelinovo petje je soncu laskalo. Lepo je sprejelo malega pevca in ustreglo njegovi prošnji, rekoč: »Tvoja pesem mi ugaja! Vrni se k ljudem. Vsakokrat, ko boš pel, bom prišel in jim svetil.«

Od takrat sije sonce samo podnevi.

Med dvema ognjema

Kristalno čisto zimsko jutro trgajo rezki rafali, da v globeli neprestano odmeva, kot bi se vsipali plazovi. Nemške kolone so že zarana silile navzgor: iz trga v stisnjeni dolini, čez greben iz doline za hrbtom in čez sedlo med najvišjima vrhovoma, ki se dvigujeta ob strani.

Prejšnji dan so se prav tu, v tej kotlini, ki je odprta samo proti jugu, z vseh ostalih strani pa jo obkrožajo visoki in strmi grebeni, srečali vsi trije odredni bataljoni. Pripravljali so se na pohode v več smeri.

Prav presenetljivo je bilo, da so jih danes zjutraj začeli nadlegovati Nemci! Gre za spretno izdajstvo ali samo za naključje? Toda Nemci niso radi pošiljali svoje vojske kar na slopo v ognjene strmine! Vendar o tem tisto jutro ni hotel niti utegniti nihče premisljati. Nemci so bili tu in konec! V njihovih kolonah je bilo moč opaziti z daljnogledi tudi tovrne žvali z minometalci, z zaboji municije, s težkim orožjem!

Nekaj je treba ukreniti!

Čprav je bil en bataljon skoraj razorožen, ker je odhajal po orožje na osvobodeno ozemlje, so se vendar odločili za bitko. Dolina je bila ravno pravnja, da so jo zavezili. Zelo jih je oviral visok sneg, a prav to je bil tudi eden izmed odločilnih razlogov, da se niso odločili za umik v še bolj zasnežene gore.

V obliki velike, sem in tja raztrgane podkve, so se razsuli po obeh bregovih in po dnu

doline. Bataljon z neoboroženci je dobil položaje na levem bregu, kjer je kazalo, da ne bo tako vroče.

Na desnem je bil potaknjen bataljon, ki mu je poveljeval vročerkvni Feliks. Položaji so bili razmeščeni od zgoraj izpod skal med redkim mecesnovjem, potem pa po golem pobojju vse do redkih hiš hribovske vasi. Tja so bili pohiteli iz taborišča, ki so ga imeli že teden dni pri hribovskem kmetu Jurču. Njihova enota je bila tam kot doma, kajti to je bilo njihovo matično področje. Tam je ostala zdaj samo kuhinja in saniteta.

Preden je počilo, je bila vsa pokrajina zavita v tiho zimsko prelest. Obveščevalec je stal na strmim robu in spremljal spodaj dve točki: premikajočo se kolono in svojega pomočnika pod seboj, ki je od tam imel vse še bolj na očesu. Tako je bil s signali naglo vzpostavljen uspešen »telefon« in štab je hitro zvedel kaj se dogaja.

Potem celo uro ni bilo čutiti in videti nobenega premikanja. Vojska je postajala vznemirjena, kajti vedela je, da sovražnik tiplje za njo, da je že nekje blizu, morda že med drevjem za njenim hrbtom.

Komandant vaje številnih hajk, je hotel porišati nemir z brezskrbnim govorjenjem in z vsiljevanjem misli, da se ni treba bati.

»Saj vam pravim: to je slučajna hajka! Nemci so odšli mimo v sosedno dolino!«

Tedaj prihiti obveščevalec:

»Nemci so že pod nami!«

»Koliko?«

»Ustavili so se na robu smrekovega gozda samo streljaj od nas. Začeli so...«

Obveščevalec še ni končal, ko je zadržalo.

Tako se je vnelo. Partizani so bili to pot toliko na slabšem, ker so dovolili Nemcem, da so vžgali prvi. To je bilo za partizansko taktilko nekaj neprijetnega, kajti kdor uspe drugega prehiteti in presenetiti, si je že pridobil pomemben adut. Sicer pa je znano, da je presenečenje že pol uspeha. To pot smo nekje na sredini: presenečenje je bilo le delno, ker so partizani Nemce že pričakovali na položajih!

Toda boj s takih položajev je bil že nekaj več kot navadna partizanska praska, ko se ti ni treba zadrževati na enem kraju. To je že preraščalo v položajno bojevanje, v čemer pa so Nemci imeli prednost. Zato je moral štab temeljito premisliti, kako bo kos nakanam šolanih nemških oficirjev. Partizanski štab je bila pravzaprav skupina mladeničev, ki niti vojske še niso služili. Zanašali so se na skušnjo, nase in na drznost fantov, ki so bili vajeni teh zasneženih in poraščenih bregov.

Ropotalo je samo še na njihovi strani. To pomeni, da so pravilno računali, ko je to krilo zasedel najmočnejši bataljon pod poveljstvom komandanta Feliksa. Vanj so vsi zaupali, in če bo juršal on, se bodo za njim dvignili vsi po vrsti. V največjih stiskah se je Feliks vedno znašel tako, da je bilo videti, kot bi živel in užival samo takrat, ko že nihče več ne ve, kaj in kako bi.

Prvi nemški naskok je bil odbit brez težav. Fantom je zaupanje vase in v komandanta še bolj zraslo.

Sredi tišine pa je začelo pokati tudi na levem bregu. Le kako so Nemci prilezli tja, ko je dostop tako težak? In poleg tega je tam najšibkejši bataljon!

Za ugibanje, razmišljanje ali celo pošiljanje kakšne okrepitve na drugo stran ni bilo več možnosti, kajti Nemci so navalili ponovno.

Zdaj ni šlo tako zlahka kot prvič, kajti vmes je basiral tudi nemški minometalec in priprijeli so tudi bolj od strani in od zgoraj. Dobro da je bila tam skrita Risova desetina, ki ji je bilo zaradi mirovanja že dolgočas.

Feliksa je nekajkrat streslo po telesu! Že prejšnji dan je čutil nekakšno spreminjanje telesne toplote, a ga to tedaj še ni vznemirjalo. Danes pa se je to naglo ponavljalo in raslo. Bil je krepak fant, visoke postave in zdrave barve, toda vsako leto najmanj enkrat je moral plačevati čuden bolezenski davok. Stresla ga je mrzlica, obšla vročina, ki je šla naglo navzgor in ga za nekaj tednov vrgla v po-

steljo. Tako že nekaj let vsako jesen ali pomlad. To partizansko jesen je temu ušel.

Med ropotanjem si ni hotel priznati, da je vročina vse hujša, drugi pa tega niso opazili. Boj se je vsebolj razvnel, a tudi v njem je žarilo vse bolj. Kot bi razpihoval pekočo žerjavico!

Ropotalo je po vsej kotlini. Dobro, da je ležal, saj je moral ležati, vsi so ležali! Stati ne bi verjetno mogel zadosti trdno, tako ga je stresala mrzlica. Še je zbrano poveljeval, toda k temu se je moral prisiljevati že z vso preostalo voljo.

Nemci pa so zdaj že opazili, da jih pričakuje čez vso dolino razpet partizanski jez, ki se za zdaj ni hotel še prav nič vdati. Toda Nemci so imeli občutno večje sile, podprte z

rezervo, kar so že nekaj ur sporočali obveščevalci. Tako hudo se še nikoli niso spoprijeli. Kajti zdaj se umikati niso mogli več. Iz štaba je prišlo povelje, da se morajo na teh prvotnih položajih držati do noči, če se Nemci seveda ne bodo prej naveličali udarjati v to neprobno steno.

Nemci pa so udarjali. Trdovratno, val za valom.

Feliks je bil zdaj na položajih potreben kot še nikoli. Z gotovostjo pa je čutil, da mu jesen tudi to leto ni prizanesla, temveč ga je zavratna vročina čakala in zgrabila v najbolj kritičnem času. Ko da so mu to slabost naročili Nemci!

Da ne bi vznemirjal borcev, se je začel plaziti k namestniku Tigru. Šlo je težko, vmes pa je razmišljal, kaj naj mu pravzaprav reče. Če mu začne pripovedovati, da je bolan, bodo začeli misliti, da se je prestrašil nemških napadov, da se hoče umakniti odgovornosti.

Tiger ga je začudeno pogledal in ga v kratkem premoru vprašal:

»Zakaj nisi tam, kjer si rekel, da boš?«

Feliks se je meglilo pred očmi in z vso silo je zadrževal šklopitanje zob. Jeclja je stisnil iz sebe:

»Nekaj, nekakšna bolezen me grabi!«

Tiger ga je dobro poznal, znana mu je bila njegova udarnost, vendar ga je na pol nejevrno pogledal izpod čela. Brez besed ga je z roko potipal po čelu.

»Vročino imaš!«

»Saj vem. Zato sem ti hotel reči, prevzemi komando!«

Zdaj je v Tigru zavrel spor, ki je nastal med njima zaradi nečesa podobnega. Pred kakšnim mesecem je bil nekaj speljal na svojo roko, kar pa Feliks ni bilo všeč. Seveda, najbolje se ni končalo in Feliks je bil tudi po svoje samoljuben. Prav zaradi tega Tiger ni bil popolnoma prepričan o Feliksovi bolezni. Preblisnilo ga je, da je morda vroč zaradi skrbi, ki mu jih povzroča ta svojevrstni boj in

da bo to kmalu minilo. Morda celo hoče večji del odgovornosti prenesti nanj. In to ga je dražilo. Zdaj, ko je najhujše, mu ponuja poveljevanje!

»Kako pa kar naenkrat?« ga je včipnil Tiger.

»Sam vidiš, da se me nekaj prijemlje. Komaj še stojim!«

Tiger bi navsezadnje zelo rad prevzel poveljevanje, toda tak boj, kakor se je vnel danes, ga je plašil. Vse drugače bi bilo, če bi bil Feliks prisoten. Navsezadnje je bila ta partizanska podkev Feliksova zamisel. Zato je rekel:

»Najprej si vse skupaj zamisliš, zdaj pa naj mi popijemo, kar si zakuhal!«

Hudoben si, Tiger. Če je tako, ne grem nikamor,« je odločil Feliks in se zavalil nekaj korakov stran.

Tam je bil komisar, ki je takoj videl, kaj je s komandantom. Izmenjala sta nekaj besed in potem ga je komisar začel naganjati:

»Pojdi čimprej nazaj v štab k Jurču. Bomo že nekako brez tebe!«

Čeravno je Feliksa čedalje bolj žgalo, čeravno ni bil za drugam kot za v posteljo, se je nerodno otepal:

»Tiger ni takih misli in morda bodo tudi borci začeli godrnjati! Morda mi res ne bo hudega in bo kmalu bolje!«

Toda Feliks je vedel, da to pri njem traja nekaj dni. Kljub temu se je bal, da mu ne bi padla vročina tedaj, ko bo bitke konec. To bi pomenilo, da se je resnično prestrašil prevlelike odgovornosti in je pravzaprav dezertiral v najhujših trenutkih, takrat, ko ga je enota potrebovala najbolj.

»Ne govori neumnosti,« je še priganjal komisar, ko ga je še enkrat prijel za čelo. Bil je študent in je s pamerjo ugotavljal, da je Feliks hudo bolan. »Še kurirja vzemi s seboj!«

Feliks je spoznal, da je zadnji čas. Če ne bo odšel, bo obležal nekje v snegu, kjer bo zmrznil. Potem bodo šele smrti! Zaradi trmastega in ne preveč preudarnega Tigra res ne sme tako po otročje izgubljati zdravja in tvegati življenje. Pogledal je komisarja:

»Grem, a neopazno. Glejte, da se ne boste umaknili! Šele zvečer se lahko! Kurirja pa kar pusti. Bo na položaju enden več!«

V kratkem premoru, ko je le sem in tja počil strel, se je izza grmovja zvalil nekaj sežnjeval dol, da ga ne bi videli, potem pa je odkolovratil proti Jurču.

Na vsakih nekaj korakov se je opotekal, da je sedel ali celo legel na sneg, kajti ravnotežja ni več dolgo vzdržal. Potem se je spet spravil pokonci in se lomil naprej.

Prigazil je do poti in omahnil nanjo. Bila je gladka, da je bil še večkrat na tleh kot prej. Pa vsaj tega težkega snega ni bilo treba gaziti. A bal se je, da ga ne bi na tej poti zalotila kakšna nemška zaseda. Prav lahko bi se zgodilo kaj takega, saj je bilo do Jurča najmanj pol ure daleč. Tako razmišljanje pa je bilo že plod visoke vročine. Le kako naj bi se skupina Nemcev prebila po zasneženih strminah skozi močno partizansko podkev!

»Kaj pa, če me napade kakšna naša zaseda? To bi bilo šele sramotno! Saj vendar nihče ne ve, da se umikam. Nič čudnega ne bi bilo, če bi se mi pripetilo kaj takega!«

Opletal je naprej in pri vseh teh vročinskih mislih ni mogel prav nič paziti na svojo varnost. Če bi se pred njim pojavil en sam Nemec, bi ga lahko ukrotil z roko. »Ne pa, če jih pride sto! Streljal bom, kot še nikoli! Saj zdaj je skoraj vseeno! Tako me še ni žgalo!«

Val vročine je včasih malo popustil, in tedaj je nagleje pohitel naprej, kajti uspelo mu je o vsem pomisliti čisto normalno. Vedel je, da je njegov edini cilj Jurč, kjer je nekaj kuharjev in del sanitete.

Spot se mu je zameglilo pred očmi in telednil je po strmi zimski poti.

Tako je potoval več kot uro...

Tisti zadnji del do Jurča je bil precej strm. Po zadnjici se je pripeljal prav pred duri, kjer ga je kuhar stražar, začuden pogledal.

Splazil se je do zidu. Opijel se je vrat in se postavil pokonci. Stražar je priskočil in strahoma vprašal:

»Si zadet? Kam?«

Komandant pa je samo odkimal in dahnil: »Pomagaj mi v hišo!«

Stražar ga je napol odnesel skozi vežo in ga položil na pod, tja, kjer je običajno spal.

Ko je Feliks legel in ko ga je zajel topli in zavohel zrak kmečke hiše, se mu je vse zavrtelo.

»Vode, vode!« je zamrmral.

Ob njem je bila že bolničarka. Sonja, ki je za vsak primer ostala v ozadju. Naglo je strela toplomer in mu ga je potisnila za prepoteno srajco.

Feliks je imel zaprte oči in bilo mu je prijetno, kot bi poslušal lepo glasbo, a takoj nato se mu je spet zavrtelo, ko da bi ga hotelo vsak hip raznesti.

Sonja je čepela ob njem, mu brisala roso čelo in pogledovala na uro. Vmes je pomirjala komandanta, kakor da se ta česa boji, kakor da se pred njo zvija in podzavestno čaka na hudo operacijo.

France Kosmač:

Z zimske poti

Vse je otrpnilo v belini.
Vsa vrata vodijo skozi sneg.
Daljni, komaj živi spomini
si dajejo roke v teh dneh.

Snežinke na premilih ustih —
kapljice sreče nestalne.
Snežinke na rokah pustih —
hladne iskre, blizke in daljne.

S plaščem temne svetlobe
smo ogrnjeni v nočeh.
So res pokrajine svobode
na konicah nožev in v puškinih ceveh!

Mračen je sneg, trd in debel.
Kdo bo udelal v njem svetlo gaz,
kdo ga bo globlje razgrebel
zase in za vse nas!

Vse ožja so vrata v življenje.
Iz zasede — rafal.
Nekdo od nas
je padel v gaz.

Božidar Jakac: Kolona v snegu

Končno je potegnila toplomer izpod Feliksove obleke. Razširila je svoje temne oči: 40,70!!!

Stekla je v kuhinjo, da bi se posvetovala z gospodinjo in s kuharji.

Začeli so kuhati čaje, dajali so mu hladne obkladke in mu vmes večkrat merili vročino. Sonja je vedela, da mu mora zbiti temperaturo, če ne, vse skupaj ne bo nič zaleгло. Pri rokah pa ni bilo nobenih injekcij, vsaj takih ne, da bi lahko zmanjšale vročino.

Feliks se je tu in tam malce zavedel in govoril čisto normalno. Vpraševal je po boju, izidu, mrtvih in ranjenih in vmes tožil, zakaj ne more biti tam, na položajih.

Vročina pa, ko da si je izsilila prosto pot, je lezla neprestano navzgor. V eni uri je prilezla na 41°!

Sonja je plesala okoli Feliksa, kot bi ona zbolela, čeravno je hotela ohraniti mirno kri.

Feliks pa je razmišljal v trenutkih zavesti:

»Da bi imeli z menoj delo vsaj zaradi rane! Enainštirideset stopinj! Saj smo se vendar včasih učili, da je to že kritična meja!«

Potem se je spet pogreznil v sanjarjenje, v vročino, ki je Sonjo tako begala. Poslavljal se je od mame, jo spet pozdravljaj na pragu, ki ga je obsijalo jutranje sonce, in nobene vojne ni bilo. Le nedelja, ko se je s kolesom odpravljaj na veselico v sosednjo vas. Mar ni ta Sonja tista Kati, ki mu je bila prav na tisti veselici tako všeč, da so se nazadnje zaradi nje še celo stekli?

Zavedel se je in slišal Sonjo, nagnjeno nadenj:

»41,30!«

Za hip je ujel poglede okoli stoječih, ki so bili kaj čudni. Kako da jih je bilo zdaj toliko okoli njega?

In spet ga je prevzel val vročine, da je celo glasno govoril. In ko se je spet zavedel, je videl nad seboj solzne oči, ki so se ob srečanju z njegovimi naglo obrnile stran.

Zbral se je, kolikor se je mogel. Najprej je razložil Jurčevu mater, ki se je brisala z velikim predpasnikom.

Potem je v kratkih prebliskih slišal:

»...Moramo. Kar bo, pač bo... če ga zadane... Mama bo dala, in naglo...«

Jurčeva mati je s podstrešja prinesla dve veliki rjuhi iz domačega platna in ju dala Sonji. Zdaj je nekdo prinesel škaf mrzle vode in Sonja je govorila:

»Tu ju bomo namočili. Čisto mrzli naj bosta.«

Okoli Feliksa so se vrtele tri bolničarke: iz vsakega bataljona po ena! Ob strani, tako se mu je zdelo, je razbral Tigrovo glavo! Resno in zamišljeno. A to je bil samo preblisk.

Zdaj se je toliko streznil, da je videl v hiši luč! Je mar že tema? In boj? Kako se je končal boj?

Ni mogel normalno vprašati, po glavi mu je preveč zvonilo.

Nenadoma se je ves neboljen znašel na mehkih rokah vseh treh bolničark in slišal Sonjo, ki je priganjala:

»Če hočete dobro, vsi ven! Takoj! Ne moremo delati, če nismo same z njim!«

In vsi so po prstih odšli ven ter zunaj nerazumno čakali, kam se bo vse to nagnilo: na dobro ali na zlo!

Feliks je bil stegnen, postaven fant, svojih osemdeset kilogramov težak. Zdaj je bil kakor cunj. Vedel je, da z njega vlečejo obleko, in tedaj se je zavedel, da je nag, popopolnoma nag. Vseeno mu je bilo, čisto vseeno. Le Sonji bi se bil še rad zahvalil za vse.

Položile so ga na tla, ga prevalele in ga zavile v nekaj mrzlega in mokrega. Feliks se je ves tresel — in se zavedel, da leži na tleh v Jurčevi hiši in da je vse do vratu zavito v mrzle, mokre platnene rjuhe.

Bolničarke so stale okoli njega, Sonja pa je čepela pri glavi, ga držala za zapestje in štela utripe srca.

Ni dolgo trajalo in Sonja je vzkliknila:

»40,80! Padal!«

Obrnil je glavo in pogledal vse po vrsti. Najprej Sonjo, ki se je po nekaj urah zdaj prvič nasmehnila. Mar je to znamenje, da je kriza mimo? Je njen »izum« z mokrimi rjuhami uspel?

Feliks se je zdaj že znašel:

»Kdaj je bila bitka končana?«

Priskočil je Tiger. Vsaj prvi koraki so bili nagli. Potem se je približal počasnih in tihih korakov, kakor bi bil v cerkvi.

»Z nočjo, Feliks!«

»Im?«

Feliks in Tiger sta se srečala s pogledi.

»Nažgali smo jih! Nažgali, da so tekli nazaj!«

Feliks so se orosile oči. Tiho je ponudil mokro roko svojemu namestniku, ki mu jo je naglo stisnil in jo dolgo držal v svoji.

»Kdaj bo premik?« je vprašal potem Feliks.

»Kadar boš rekel, tovariš komendant!« je odgovoril mehko Tiger.

»To je zdaj tvoja reč! Jaz ne morem!«

»Oprosti,« je dahnil Tiger.

Zimska idila

Vršla se je pred sto leti, ko še ni bilo toliko koledarjev, in se obrnila v ljudstvo do današnjega dne.

Visoko v koroških gorah, na zmer-no strmeh pobočju široke planine je stala velika, lesena Ošvenova hiša. Ošvenova kmetija je bila na samoti; daleč je bilo na vsako stran, k najbližjemu sosedu eno uro, v vas k fari več kot dve — poletni namreč. Pozimi je bila druga. Hoja po visokem snegu je bila truda polna in Ošvenovi ljudje so pozimi le malo-kdaj občevali z zunanji svetom. To občevanje je včasih tudi popolnoma ponehalo. Zgodilo se je, da je padlo posebno mnogo snega, nato so prišli vetrovi, nametli so se veliki zameti in Ošvenovi prebivalci so bili za nekaj časa popolnoma odrezani od svojih sosedov. Tako je bilo tudi neke zime. Zelo zgodaj, še mnogo pred božičem, je navalilo snega, zasulo vsa pota z debelimi, neprodinimi plastmi in zaprlo Ošvenovim dohod v dolino. Dolgočasno so jim tekli dnevi in na tihem so se skoraj bali bližajočih se božičnih praznikov v misli, da jih bodo morali obhajati v samoti, daleč od drugih. Prazniki, prejšnje čase težko zaželeni, so se jim letos približevali mnogo prehitro.

Nekega večera je sedela vsa Ošvenova družina pri mali južini. Ugibal so o bližnjih praznikih in močje so sklenili, da bodo šli, ako bo srenj držal, v krpelj k polnočnici. Veliki hlapec Miha in kravarica Lena, ki se nista dobro razumela, sta začela pri tem v veliko protislovje. Lena je trdovratno silila, da bo božič — šele v dveh dneh in ne jutri, kakor je hotel Miha in z njim tudi drugi. Miha ji je dokazoval na vse krpelje, da ima prav on, številil je na prste, mahal proti nji in ji trobil na ušesa. Ali neverjetna dekla je trdila svoje. Tedaj je vzel Miha iz-za trama porumenelo deščico, kos oglja, začel črtati po nji čudne križe in verige ter jo zmagoslavno pomolil dekli pod nos. Dekla je zaničljivo namrdnila obraz in potegnila z roko po deski, da so se črte spremenile v velik madež. To je Miha razburilo in ježno je mahnil z desko proti njenemu licu... Nedolžna dekla ni bi-

la ravno razpoložena za čudno hlapecovo birmanje; umaknila se je in deščica je klopjtnila le dim, ki se je mešal po sobi.

»Mir!« je ukazal gospodar. »Božič bo, kadar bo!«

Hlapec je še godrnjal nekaj časa in skušal prezreti »tolovajski« obraz deklin, ki se je hinavsko svital iz za varnega hrba gospodarjevega. Po jedi so odšli na skedenj vsi, razen gospodinje in otrok. Šega je bila ti-sti čas, da se je žito zmlatilo ponoči, in sicer je imel to nalogo veliki hlapec. Gledati je moral, da je bila mlatva z božičem končana in vsak

Vsi so pristopili k lini in z vprašujočimi pogledi iskali čudeža. Sprva ni nobeden zapazil nič, a polagoma, ko so se oči privadile, so videli isto kakor Miha.

»To je čudno!« je menil gospodar, prevzet od neke čudne groze. »Kaj je neki?«

Obrazi so se sklanjali skozi lino in s preplašenimi, neumnimi očmi buljili v noč. Kar naenkrat se odtegne dekla Lena od line in vzklikne:

»Čarovnice — !«

Mučen molk je sledil, le globoki, zadržani vzdihji so se slišali. Nato

PREŽIHOV VORANC

Zgodba svete noči

je pritiskal na vso moč. Pri Ošvenu so imeli nocoj zadnje na vrsti. Ravno prav — potem je božič. Gnali so do zadnjega in stara ura v družinski sobi je kazala čez deset, ko so obsili cepce na kline in se je hlapec Miha, zadovoljno sopeč, naslonil na lino in se zagledal v jasno krajino. Nekaj časa je nedolžno zrl v noč, potem je nenadoma obvisel njegov pogled doli v temnem, od gore osenčenem kotu doline. Nekaj svetlega, miglajočega kakor drobna lučka, ga je zbodlo v oči in postal je pozornejši. Lučka se je pojavila znova, strepetala v daljavi, skrila se in zavnetila spet v iskrenem blisku. Miha se je začudil. Domislil se je, da na tistem svetu ni nobenega človeškega bivališča. Hotel se je ravno vprašati, od kod luč, ko nedaleč od tod zagleda drugo, potem tretjo in v tem hipu jih zablešči po dolini cela vrsta... nemirnih, žarečih pičic.

»Poglejte sem!« je zaklical začuden. »V dolini je vse v lučeh.«

je zazvenel glasen, prešeren smeh v visokem skednju: volar Tone se je smejal vraževni Leni. On ni veroval v vraže; vojak je bil svoje dni in lastno mnenje je imel o takih stvarih.

»Toda kaj je sicer?« je dejala užaljena dekla boječ.

»Čarovnice že ne!« je dejal Tone važno.

Lučice so se vidoma premikale proti vasi, posamezno ali v tropih, in končno je bila vas videti kakor razsvetljen, narobe obrnjen jerbis. Vmes so posebno žarele dolge črte in gledalci v lini so ugibali na tihem, li niso to cerkevna okna.

»To je od sile,« je zamrmral gospodar. Vse se mu je zdelo kakor nerazrešljiva uganja.

»Ni drugače — čarovnice so!« je dahnil Miha pretrgano.

»Molči, bedaki!« je pristavil Tone mračno, pomislil za hip, nato je stresel z glavo in dejal odločno:

»Pogledat grem, kaj je!«

In ni pomagala ne prošnja ne grožnja; neustrašivi Tone si je navezal na noge široke krplje, oblekel ogromen kožuh in se napotil v dolino. Hoja po polju ni bil ravno težka, sneg je bil mrzel in držal ga je na površini. Tone je naglo prekorščil Ošvenovo polje in prišel v gozd. Drugače pa je bilo v gozdu. Površina snega ni bila enakomerna, nakopičen, polzmrznel sneg se je menjal z jamami in udrtinami. Dolga dolga je bila pot po gozdu in mučna, da je sicer možčan mož docela oslabljen prigazil iz gošče na plano.

Oddahnil se je. Nedaleč pred seboj je zagledal med golim, rogovilastim drevjem črne stene sosedove hiše. Toda, kaj je to? Okence v steni se svetijo... in zdaj, opolnoči!

»Kaj nocoj cel svet neke?« je vzkliknil Tone in zavrel nestrpljive radovednosti je pospešil korake. Pred pragom si je odvezal krplje in stresel za vrata. Bila so zaklenjena. Stopil je k oknu in pogledal skozi steklo. Starega dedca — dobro znana bišnega deda je videl dremati pri peči. Poklical ga je. Ded ga je spoznal in mu odprl vrata.

»Ali je že minilo, da se vračaš?« je vprašal ded dobrosrčno in se čudil.

»Kaj minilo...« se je čudil Tone še bolj. »Prišel sem od doma.«

»Škoda, boš zamudil,« je rekel ded žalostno. »Ali si sam?«

»Zamudil!...« je zinił Tone razočarano in strmel v starca. Neumljivo se mu je zdel, neumen nekako in jel je dvomiti. »Zamudil... kaj? Zakaj

imate luč, zakaj bedite in kje so drugi?« ga je obsul z vprašanji.

Starček je odrevenel od groze. Globok, skrbljiv vzdih se mu je izvil iz ust: »Tone!«

»Da, da!« je hitel Tone nevdružljivo in silil v preplašenega deda. »Povejte, razložite mi, zakaj norite?«

Starec je bil uverjen s kom ima opraviti — kratko malo, stopil je korak nazaj, pomolil rožmarinovo vejico v posodico in mrmrajoč nerazumljivo jel škropiti proti Tonetu.

Tone ni vztrajal dalje. Obrnil se je na mah in pustil starca samega; prepričan je bil, da je ded znorel. Pustil je krplje pred pragom in odhitel po slabo zgaženi poti, ki se je vila med visokim snegom, proti vasi. Hitel je brezmiselno dalje, le eno je hotel dognati: kaj pomeni cela zadeva. V redkih presledkih mu je zvenelo na uho ubrano zvonjenje farnih zvonov, in to ga je blaznilo do skrajnosti. Hitel je in hitel... Končno je dospel v vas. Cerkevna okna so žarela v polnem sijaju in med hišami je odmevala lahna godba cerkvenih orgel... Planil je proti cerkvi.

V tem trenutku so se odprla cerkevna vrata in iz hiše božje so se jele valiti temne, zavite postavbe. Že so prihajali do njega prvi. Pogledal je natančneje... sami znani obrazi, navdahnjeni s svečano, tiho srečo...

Tone se je postavil pred prvega, stresel ga je za rame in proseče šepnil:

»Priatelj povej mi, zakaj si šel v cerkev...?«

Nagovorjeni se je ustrašil, nagnil se je nazaj in se potem sklonil k Tonetu.

»...Človek... ali ne veš, da je nocoj sveti večer?...«

Tone je omahnil...

Ko se je zdrnil, je videl poln trg ljudstva, molče se gibajočega po vasi... bake in treske so se zasvetile med gručami, goreče s krasnimi velikimi plameni kakor na veliki dan, košati šopi isker so se trgali od njih in padali na srebrast, blesteč sneg...

Sveta noč velikega, nadzemskega rojstva... in pri Ošvenu so se zmotili za en dan.

Kako so naši predniki pričakali Novo leto

Kmečki ljudje so se stoletja ravnali po starih navadah, ki so jih podedovali iz roda v rod. Za vsak važnejši dogodek v človeškem življenju in za vsak pomembnejši dan v letu so te navade seveda predpisovale, kaj je treba storiti. Kajpak so bile te stare ljudske navade v raznih okoliših močno različne.

Tudi ob Novem letu so imeli naši dedje številne starodavne navade, ki se jih ponekod drže še danes, čeprav sodobno življenje in vpliv industrije segata vedno bolj tudi že v najvišje gorske vasice in nov način življenja potiska stare navade v pozabo.

Ena izmed lepih navad, ki bi zanjo bilo škoda, če bi jo opustili, je dolžnost, da je treba pred Novim letom vrniti vse izposojene

stvari. Ker pa ljudje največkrat izposojenih stvari ne vrnejo zaradi tega, ker so jih po uporabi kam založili in nanje pozabili — zato kmečki ljudje na starega leta dan opravljajo že od nekdaj tudi nekaj »pregled inventarja«, združen hkrati s splošnim čiščenjem, pometanjem in pospravljanjem.

Tudi vsi računi in vse denarne zadeve so se morale po starem običaju ob Novem letu urediti. Zato so na Novega leta dan popoldne hodili — in ponekod še hodijo — vsi moštri, ki so preko leta opravljali za kmečka gospodarstva razna obrtniška dela brez računa, od hiše do hiše k letnemu obračunu. Mojster kovač, mojster kolar, mojster čevljar in drugi so si na Novega leta dan popoldne včasih kar kljuko podajali — in kmečki gospodarji so se že prvi dan v novem letu iznebili velikega dela prihrankov prejšnjega leta. Ker je vsak gospodar pred vsakega mojstra postavil klobaso in polič sadjevca — in če mojster z računom ni bil »prehud«, še enega — je marsikateri izmed njih prišel pozno zve-

čer domov ne le s težko denarnico, ampak tudi s težko glavo.

Tiste gospodarje pa, ki so po nesreči ali po svoji krivdi zašli v dolgove, je čakala na Novega leta dan težka pot: ta dan je bilo treba nesti k upniku na dom letne obresti in dogovorjeni del vračila. Tudi če morda kdo ni imel denarja za plačilo obresti ali dolga, je moral na Novega leta dan k upniku prosit za odlog plačila. Upnik sam pa na ta dan ni hodil terjat svojih dolžnikov, temveč šele pozneje, če je dolžnik svojo novoletno dolžnost »pozabil«.

Lepa stara kmečka navada je tudi bila, da se morajo pred Novim letom vsi ljudje temeljito očediti. Zato so se na starega leta dan kmečki možaki drenjali pri brivcih, ali pa so stopili k sosedu, da jih je »oškopal«. Obrili so se že podnevi, zvečer pa je v vsaki hiši vrel krop v velikih loncih, kot da bi se pripravljali na koline. Kmečki ljudje so se včasih le poredkoma temeljito umivali, zlasti v zimskem času — na starega leta večer pa za gotovo. Ko so se okopali, so morali vsi člani družine obleči sveže perilo, ker bi bil velik prekršek starih navad, če bi kdo Novo leto pričakoval nepreoblečen.

Na starega leta popoldne so ljudje opravili pri živini vsa dela izjemoma že pri dnevu. Nato pa so živini v jasli natresli najboljšega sena — ne rezance! — in v vsak hlev so zvečer obesili luč, ki je morala goreti celo noč, ali vsaj do polnoči, torej do takrat, ko so čuli tudi ljudje v hiši. (Vendar verjetno ta navada ni zelo stara — kajti dokler niso poznali petrolejskih varnostnih svetilk, lojevih sveč ali oljnih brljkov najbrž niso upali puščati v hlevu!)

Po stari kmečki navadi na večer pred Novim letom ni smel noben človek v hiši — razen majhnih otrok seveda — pred polnočjo spat, temveč so morali vsi »počakati na Novo leto«, bodisi doma — no, fantje radi tudi kje pri sosedih, kjer je bilo kaj deklet... Ker včasih po kmečkih hišah ni bilo radio aparatov, ki jim zdaj krajšajo zimske večere, so na starega leta zvečer pripovedovali pravljico za pravljico, stisnjeni okoli tople kmečke peči, ali pa ležali na njej.

Zelo radi so povabili za pripovedovanje pravljic na starega leta zvečer v hišo kakšnega samotarskega strička ali tetice, ki bi ji bilo sami dolčas pričakati novo leto doma, v revni kajži, ob prazni mizi in morda še ob mrzli peči... Strički ali tetice so se zato skušali za gostoljubno povabilo na »silvestrovanje« oddolžiti, da so željnimi poslušalci pravili pripovedko za pripovedko, »resnične« zgodbe iz starih časov — in čim bolj pozna ura je bila in čim večkrat so stričku ali tetki ponudili kozareček, da si »jezik omoči« — tem bolj grozne in čudovite so bile njihove pripovedke: o predrznih fantih, ki so jih »coprnice« nosile, ker so jih izzivali, ko so videli migljati plave luči zvečer v daljavi — o korajžnem dekletu, ki je neslo opolnoči zasadiť kol na »britof«, pa je od strahu umrlo — o roparjih, ki da prav ta večer tako radi vlamljajo in napadajo ljudi na poti — skratka: ko je bila ura polnoči in so si vsi voščili srečno novo leto, navadno nihče ni upal iti spat ali domov, temveč so dremali kar v hiši počakali jutra...

PESTRO IN ZANIMIVO

Čeprav je naredilo človeštvo v zadnjih letih neverjeten korak naprej ter nas znatnost in tehnika vsak dan preseneča z novimi odkritji, pa vendar še nismo našli možnosti, da bi lahko že danes napovedali, kaj se bo zgodilo jutri. Sicer se mnogi — in takih je bilo tudi v prejšnjih stoletjih — bavijo z najrazličnejšimi prognozami za bodočnost, toda vse take napovedi so več ali manj le ugibanja. Tudi angleški gospodarski statistik Ronald Brech je napisal knjigo, v kateri skuša prikazati življenje Velike Britanije čez dvajset let; naslov knjige se glasi »Britain 1984« in povzemamo iz nje naslednje podatke.

Stanovanje leta 1984 bo pravi čudež tehnike. Ob pritisku na gumb se bo iz tal dvignila kopalna kad, ki se bo kmalu napolnila z ustrezno množino vode. Spet pritisk na gumb in zagmile se bodo zavese, ki bodo na splošno veljale za poživljajoči okrasek stanovanja; pokazale se bodo okenske šipe, ki se bodo avtomatično prilagajale jakosti sončnih žarkov, tako da bo prihajala v stanovanje vedno enakomerna dnevna svetloba. Vsako stanovanje bo imelo (odvisno pač od velikosti) dva ali tri televizijske sprejemnike, vendar bodo ljudje presedeli pred zaslonom povprečno manj časa kot zdaj. Takrat namreč ne bo več toliko časa za gledanje televizije, ker bo najširše plasti prebivalstva zajela naravnost mrzlična sla po znanju in izobrazbi ter bodo ljudje veliko brali.

V popolnoma elektrificirani kuhinji bodo razpostavljeni najrazličnejši aparati, med drugim stroj, ki bo z ultra zvokom čistil zelenjavo in vrtnino. Stanovanje bodo ogre-

Kaj nas čaka čez 20 let?

vale v tla vdolane naprave, stene bodo prevlečene s plastično snovjo. Ljudje se bodo pogostejše kot zdaj hranili v restavracijah, gospodinja bo dobila v samopostrežni prodajalni že pripravljeno konzervirano hrano, ki jo bo treba samo pogreti. Na jedilniku leta 1984 bo le malo kruha in krompirja, ljudje se bodo hranili predvsem z mlekom, mesom, jajci in sadjem ter z raznimi pudingi, sladolei in sokovi.

Cestni promet bo hitrejši, uveljavili se bodo avtomobili na atomski pogon, sedanja križišča pa bodo nadomestili podvozi in nadvozi. Vendar pa avto, ki je zdaj marsikje simbol osebne veljave, čez dvajset let ne bo več igral te vloge. Po nebu bodo žvigale na daljo krmajene poštno in tovarne rakete, ki bodo v poldrugi uri premagale razdaljo med Londonom in New Yorkom.

Delovni teden bo trajal samo štiri dni — vsekakor v izmenah — vendar bo človek delal povprečno več kot zdaj, ker ne bo dobil obrtnikov; zato pa se bo vsestransko izpopolnila industrija, ki bo proizvajala vse potrebno za sistem »izdelaj si sam«. V uradu in v tovarni bodo prevzeli poglavito breme avtomatični stroji, razlika med fizičnimi in umskimi delavci se bo bolj in bolj spreminjala v zgodovinsko značilnost zirova v posebnost minule dobe. »Delavec« bo tehnik, ki se bo z navpično vzletajočim letalom vozil na tridnevni oddih ob koncu tedna. Strojepisne in stenografske ne bodo več potrebne; kdor bo telefoniral, bo videl sobesednika na televizij-skem zaslonu, vsaka beseda bo posneta na magnetofonski trak.

Nova razvojna stopnja bo seveda zahtevala precej napora: zaradi splošne nape-tosti in naglega življenjskega utripa bo naraščalo število duševnih bolezni, ljudje bodo porabili cele gore tablet in praškov, toda nevarnosti raka in srčnih bolezni ne bo več.

Nagradna križanka za praznike

Res že dolgo je od tega, kar smo zad-njič objavili v našem listu tudi nekaj »trdih orehov« za ljubitelje ugank. Danes vam spet pošiljamo številko za praznike in je torej prav, da se spomnimo tudi vseh ti-slih, ki radi preizkusijo svoje znanje.

Pripravili smo vam križanko, ki vam go-tovo ne bo delala prevelikih težav. Saj tu-di ni naš namen, da bi jo reševali le neka-teri bralci našega lista, marveč želimo na-praviti veselje prav vsem. Za tiste, ki jim bo sreča naklonjena, pa smo izbrali tudi vrsto lepih nagrad, katere bomo izžrebali med tistimi, ki nam boste poslali pravilne rešitve. Da bo reševanje bolj privlačno, so nagrade tokrat posebno lepe.

1. nagrada — Josip Jurčič: Zbrani spisi, tri knjige;

2. nagrada — Vaji-no skupno življenje, knjiga za mlade za-konce;

3. nagrada — Janko Jeri: Tržaško vprašanje po drugi svetovni vojni;

4. nagrada — Ivan Tavčar: Zbrani spisi;

5. nagrada — Josef F. Perkonig: Ugrablje-na strd.

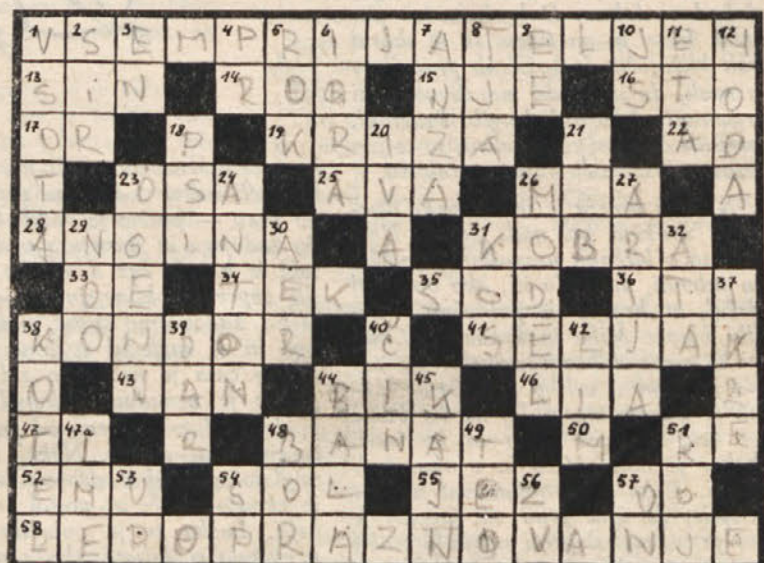
Prepričani smo, da vam bodo lepe knjige napravile mnogo vese-lja in vas zato vabimo, da se pogumno lotite križanke ter nam rešitve pošljete najkasneje do 4. januarja 1965 na naslov: Slovenski vesnik, Celovec - Klagenfurt, Gasometer-gasse 10.

Želimo vam mnogo zabave in uspeha, pri žrebanju pa veliko sreče!

Vodoravno: 1. in 58. naše voščilo; 13. ožji sorodnik; 14. okras nekatere živali, tudi glasbilo; 15. svojilni zaimsek; 16. šte-vilo; 17. oranje; 19. slab gospodarski polo-žaj; 22. latinski predlog; 23. žuželka z ostrim pikom; 25. žensko ime (filmska igral-

ka Gardner); 26. izumrl avstralski ptič; 28. vnetje grla; 31. vrsta kače; 33. različna sa-moglasnika; 34. apetit; 35. velika posoda; 36. hoditi; 38. velik ameriški ptič; 41. drug izraz za kmeta ali vaščana; 43. moško ime; 44. domača žival; 46. tuje žensko ime; 47. osebni zaimsek; 48. pokrajina v Jugoslaviji; 51. kvartaški izraz; 52. vrsta noja; 54. za-čimba; 55. zagraditev vode; 57. enaka sa-moglasnika.

Navpično: 1. skupen znesek; 2. mleč-ni izdelek; 3. števniki; 4. kratica za »pri-mer«; 5. termin; 6. preprosto odsko delo; 7. domače moško ime; 8. krajevni prislov; 9. enaka samoglasnika; 10. začetnice Jenka Simona; 11. grška črka; 12. način oblače-

nja; 18. domače živali; 20. vrsta vrbe; 21. listnato drevo; 23. požar; 24. moško ime; 26. vzorec; 27. operni spev; 29. kratica za »narodno-osvobodilni odbor«; 30. zrak, la-tinsko; 31. ptič; 32. oče; 37. ribja jajčeca; 38. vrsta posode; 39. darilo; 40. stopnja, funkcija; 42. lepilo; 44. nevestina oprava; 45. svetopisemski oseba; 47a. naziv; 48. iglasto drevo; 49. tuje moško ime; 51. sku-pina žuželk; 53. nada; 54. kratica za »Slo-venski pravopis«; 56. različna soglasnika s konca abecede; 57. osebni zaimsek.

Če boste praznike preživel doma:

Igre za mlade in stare

Odločili ste se, da boste praznike preživel kar doma. Morda imate na obisku tudi svoje prijatelje, katerim želite napraviti bivanje v vašem domu čim bolj pri-jetno. Večeri so dolgi in ne morete se ves čas samo resno pogovarjati. Spomnite se veselih družabnih iger, s katerimi boste razvedrili in razgibali vso družbo. Gotovo že sami poznate celo vrsto takih iger, nekaj pobud pa vam hočemo dati tudi mi.

MOZ S ČASOPISOM

Vsi igralci sede na stolih ali na kakih drugih sedežih, ki so po-stavljeni v krogu. V središču kro-ga stoji poseben stolček. V krogu hodi »moz s časopisom« (lahko je seveda tudi ženska), ki drži v roki časopis. Menadama z njim udari enega izmed sedečih, stee k stolčku v središču kroga, odloži tam časopis in poskuša zavzeti prostor tistega, ki ga je bil uda-ril. Udarjeni mora namreč posko-čiti, vzeti s stolčka odloženi časopis in si prizadevati, da z njim udari »moza s časopisom«, preden ta zasede prazni stol. Če se mu to posreči, lahko spel zavzame svoje mesto, sicer pa mora pre-vzeti vlogo »moza s časopisom«.

HOCKEY Z METLO

S to igro vam bo družba lepo zloščila pod v sobi, kajti smoter igre je, da skuša igralec z metlo ali omelom potisniti krpo za bri-sanje prahu v nasprotnikov gol. »Vrata« sta dva stola sredi sobe, dva metra narazen. V začetku igre se oba nasprotnika vsedeta na svoja stola, na znak pa skočita vsak po svoje »orožje« (metla ali omelo), ki stoni na steni, in začne se boj za krpo. Zmagovalec je ti-sli, ki se mu posreči potisniti kr-po pod nasprotnikov stol — v gol.

POROKA IGRALNIH KART

Igra je dobro urjenje spomina. Zavitek igralnih kart zložite v vr-

stah na sredo mize s hrblj na-vzgor. Prvi igralec dvigne dve karti in ju pokaže vsem ostalim. Če sta karti pravi par — na pri-mer srčni kralj in dama — ju obdrži, drugače ju mora položiti nazaj na mizo, in sicer na ista mesta, kjer sta bili prej. Nato dvigajo karte po vrsti vsi udele-ženci igre; pri tem si skušajo za-pomniti, kje ležijo posamezne kar-te, ki so jih drugi odložili. Tisti, ki zbere največ parov, je zmagal.

SLEPI KROJAČEK

Na trdnjo napeti vrvič ali na prečni palici so s trakci privezani manjši dobinki: slaščice, klobase ali šaljivi predmeti, ki smejo vi-seli le tako visoko, da jih lahko doseže tudi najmanjši udeleženec igre. Enemu izmed njih — »slepe-mu krojačku« — zavežejo z ruto oči. Z razdalje štirih do petih metrov starta nato z velikimi škar-jami v roki proti obešenim pred-metom. Njegova naloga je, da odstriže poljubni dobitek. Dovolje-ni so trije poskusi, ni pa do-voljeno premikati škarij vodorav-no. Igra ni tako preprosta, kot je videti na prvi mah.

Roke izdajajo človeka

Spoznati človeka, njegove občutke in značaj ni enostavno. Prijazen nasmeh in lepe besede so kaj lahko varljive. Dobri spoznavalci ljudi trdijo, da prav roke pogosto izdajajo človeške občutke in pripomožjo k spoznavanju značaja.

■ Če se praskate po glavi ali bradi, izražate s tem **neodločnost**.

■ **Nepotrpežljivost** — če bobnate s prsti po mizi.

■ **Samozaupanje** — če držite roke tako, da so vedno vidne in da prsti niso tesno skupaj.

■ **Odpor** — če je roka tesno sklenjena v pest in je palec prekrit od drugih prstov.

■ **Bojazljivost in strahopetnost** — če roka leži na vratu.

■ **Utrujenost** — če z roko potegnemo skozi lase.

■ **Zadržanost** — če imamo roke spredaj prekrižane, da so vidne.

■ Razprostrte roke proti sogo-vorniku pomenijo **iskrenost in prija-teljstvo** (a ne vedno).

Od kod tuja imena jedil?

Prav gotovo mnoge zanima, zakaj so naši jedilni listi polni tujih imen, zakaj uporabljamo v kuharstvu za jedi razna imena, ki jih razen kuharskih strokovnjakov redko kdo razume. Marsikdaj slišimo pripombe, čemu ne bi jedi imenovali po domače. Mnogi se prav zaradi nerazumljivega imena jedi čestokrat ne morejo odločiti, da bi jo naročili, ker ne vedo, kakšna jed se pravzaprav skriva za imenom. Seveda pa kuharji niso krivi, če imena jedila ne morejo spremeniti ali ga samovoljno prevesti, ker ima pač svoje zgodovinsko obeležje. Ime je povezano z načinom priprave jedi, ali jo je mojster, ki jo je na svojevrsten način pripravil, imenoval po slavni osebah iz preteklosti, po kakem znamenitem sodobniku, vladarju, politiku, slovitem pevcu, po zgodovinskih krajih, pokrajinah, po piscih gastronomskih knjig itd. Mnogokrat nosi jed ime tudi po njenem izumitelju.

Navedimo in razložimo nekaj primerov, odkod imena jedi, ki jih najpogosteje srečujemo na jedilnikih.

■ **BECHAMEL** (Louis Bechamel, direktor hotela Ludvika XIV): je bela omaka, ki jo uporabljamo pri najrazličnejših jedeh: pri ribah, mesu, zelenjavi, za začetna jedila, pri glavnih jedeh, sladkih jedeh ter za gratiniranje.

■ **«A la BORDOLAISE»** — (na bordoški način): rjava omaka z rdečim vinom in raznimi začimbami; navadno jo uporabimo pri temnem mesu.

■ **COLBERT** (francoski minister): po njem se imenuje filet, riba na način Colbert, omaka Colbert. S to omako kombiniramo še razne glavne jedi.

Omaka Colbert: seseklano šalotko, poprova zrna, belo vino z močno mesno omako kuhamo in precedimo, vmešamo gladko surovo maslo, sesekljan peteršilj, kapre, limonin sok.

■ **CHATEAUBRIAND** — (René Francois Chateaubriand, pisatelj), ki mu je kuhar Montmireil posvetil jed — dvojni biftek, ki mu pravijo zdaj Chateaubriand.

■ **NELLIE MELBA** (avstralska operna pevka): Po njej imamo »Toast Melba«. To je tanka rezina mlečnega kruha, popečenega in prav malo potrese-nega z rdečo papriko; strežemo jo k hladnim predjedem. Sladica »Pêche Melba«, po domače breskvina melba, je blažirana breskev, parfait in smetana kot preliv.

■ **MENAUÈRE** — Precej znan način priprave je mlinarski način (à la meunière — po načinu lepe mlinarice). Tako pripravljamo navadno ribji filet ali možgane. Obvezna je olupljena limona, sesekljan peteršilj in rjava maslo.

■ **MARENGO** (kraj v Italiji, kjer je dosegel Napoleon veliko zmago): poznano ragu Marengo, zrezek Marengo. Vedno spremlja jedila, ki nosijo to ime, močna mesna omaka z gobami, paradižnikom in zakrknjenim jajcem, okrogli kruton ter čebulni kolobar, pariško paniran in ocvrt.

■ **METTERNICH** (avstrijski politik): po tem načinu je posebno pripravljena pečenka, ki jo spečemo s hrbtnimi kostmi, meso odločimo od kosti ter naredimo fileje, ki jih zložimo nazaj v kost. Vmes položimo gomoljke, spojimo z bešamelom, prelijemo z omako Mornay ter vse še enkrat popečemo.

■ **MORNAY** (Philippe de Mornay, francoski aristokrat): omaka je gosta in z njo jedila pokrijemo. (Deck-Sauce jo imenujejo v švicarski in nemški kuhinji). Jedila s to omako prelijemo, potresemo s parmezanom, pridamo kosmič masla in jed gratiniramo ali popečemo.

■ **PARMENTIER** (francoski gospodarstvenik, ki je razširil v Evropi krompir): krompirjeva pretlačena juha.

■ **ROSSINI** (ital. komponist): na ta način pripravljena jed zahteva vedno dekorativno položena gosja jetra na glavno jed.

■ **ROBERT VINOT** (slavni francoski kuhar): omaka Robert. Rjava močna omaka, belo vino, sesekljana čebula, gorčica, limonin sok. Strežemo jo k stekom in zarebrnicam. Najbolj ustreza k svinjskemu mesu.

■ **VILLEROI** (francoski maršal) je omaka: sestoji iz bele moke, gomoljčk, šampinjonov in belega perutniškega mesa. Vse zrezano na rezance in zmešano. Uporabljamo jo za poljuben preliv pri spremljavi jedi.

Ob praznikih se le redkokdaj zgodi, da ostanemo ves čas v domačem krogu, kajti to je čas obiskov. Zato moramo biti pripravljeni, da sprejmemo goste, povabljene in morda tudi nepovabljene; v vsakem primeru pa je dobro, da vemo, kako se moramo obnašati, da se bo gost počutil res domače in prijetno v našem krogu.

Včasih gre za malenkosti, vendar prav zaradi njih gost občuti, da je dobrodošel. Gosta sprejmemo po možnosti sami; navadimo pa tudi otroke, da bodo znali goste vljudno in pravilno sprejeti.

Gostu je prijetno, če mu v predsobi odvzamemo dežnik in mu pomagamo sleči plašč. Ko stopi gost v sobo, je vesel, če je miza že pogrnjena, kajti gostiteljica, ki prav takrat pripravlja mizo, ima polne roke dela in bo gosta celo spravilo v zadrego, če mu bo mimogrede pomolila le prst. Dober gostitelj bo že prej tudi premislil sedežni red pri mizi. Če naj gost sam izbira sedež, bo zelo nerodno, če bo gostitelj z grenkim nasmeškom dejal: »pravzaprav je to moj stalni sedež«; čeravno ga v tem primeru velikodušno prepusti gostu, se bo ta nelagodno počutil. Gost, ki uživa dietno hrano, bo vesel, če se bomo ravnali po njegovih dieti: za diabetika bomo torej pripravili slano in ne sladko pecivo, srčno bolnemu bomo ponudili lahko kavo ali čaj, astmatika pa ne bomo vznemirjali z mnogo kajenja.

Če bi gostu radi pokazali naše albume družinskih fotografij ali zbirke znamke, raje prej vprašajmo, če ga te stvari zanimajo. Pa tudi v primeru, da res kaže zanimanje, ogleda

Če bomo imeli gosta

ne smemo razvlačevati. Lahko se zgodi, da gosta naši albumi in zbirke ne zanimajo in je le vljuden. Vsekakor pa je prvi znak utrujenosti, zmanjšanje pozornosti in zanimanja pri gostu za gostiteljeve znake, da je napočil trenutek, ko mora menjati predmet pogovora.

Glasba je sama po sebi lahko prijetna zabava, ni pa vedno primerna spremljava pri razgovorih. Mnogo je ljudi, ki takih zvočnih kulis ne prenesejo, zato vključimo radio samo tedaj, če gost to res želi. Kadar imamo zvečer goste, je za gostitelja sicer udobno, če se gost zabava z radiom, a vljudno to ni. Goste moramo zabavati, ni pa nujno, da jih zabavamo s slapom besed. Posebno netaktno pa je, če gosta sploh ne pustimo do besede. Kadar je gost drugačnega mnenja in razgovor, sicer vseeno lahko odkrito, a mirno in stvarno povemo svoje mnenje, vendar svojega mnenja nikoli ne vsiljujmo ali celo podkrepimo z udarcem po mizi; prav tako ne smemo ironizirati gostovega mnenja.

Pred gostom se ne razgovarjamo o domačih nevspeh-nostih in težavah. Ne jadikujemo in ne opravljamo. V silni zadregi bo, če ga bomo pozvali za razsodnika v morebitnem družinskem sporu.

Premor v razgovoru ni nikakršna napaka. Mirno lahko posedimo nekaj časa, da le tu pa tam pade kakšna beseda. Če se gost zabava z ogledom knjig, mu nikdar ne smemo ponuditi čitave; imel bi vtis, da je prepuščen sam sebi, ker se gostitelj ali noče potruditi ali pa se ne domisli ničesar drugega. Družabne igre so primerno sredstvo za ustvarjanje razpoloženja, vendar moramo paziti, da značaji gostov niso preveč nasprotni, kar lahko privede še tako nedolžno igro do tekmovanja in ustvarja slabo voljo ali celo jezo.

Ko se gosti poslovijo, jih pospremimo do vežnih vrat; tega ne prepuščajmo otrokom.

Kdor ravna z gosti vljudno, bo — kadar bo sam gost — našel enako gostoljubnost. Če pa se kljub temu zgodi, da nam naše obzirnosti, vljudnosti in gostoljubnosti ne vračajo v enakem merilu, je vseeno bolje, da dajemo dober zgled.

Za prijetne urice z dobrimi znanci in prijatelji med domačimi štirimi stenami ne potrebujemo velikega stanovanja, kakor tudi ni potrebno, da praznujemo ravno s šampanjcem. Odločata razpoloženje in gostiteljeva spretnost. Vsak gost — povabljen in nepričakovano — naj se pri nas počuti prijetno, kajti to je jedro gostoljubnosti in uspešnih praznovanj.

To in ono o ozeblinah

Ozeblina se pojavi kot rdečkaste ali modrordeče lise, ki se potem odebelijo in otečejo. Po navadi srbijo. Kasneje postanejo rjave in hrapave in na površini razpadejo, tako da nastane prav neprijeten čir.

Ozeblina nastanejo predvsem na rokah, nogah in golenih (na nogah pod kolenom). Zelo redko se pojavijo tudi na drugih delih telesa.

Poglejmo natančno, pa bomo videli, da imajo ozeblina predvsem ljudje čisto določene telesne konstrukcije, namreč tisti, ki imajo težave zaradi zastajanja krvi v krvnem obtoku. Predvsem žene, ki so bolj okrogle, nagibajo k temu. Ozeblina pa niso privilegij starejših, kot bi morda pričakovali. Najdemo jih zelo pogosto pri mladih dekletih. Te prihajajo k zdravniku z rdečimi lisami na gležnjih, govore o bolečinah in hočejo, naj vse to zlo odpravi mazilo ali obsevanje. Tako preprosto seveda ne gre. Ozeblina je botrovalo prirojeno nagnjenje in morda vlažen, neprijeten jesenski dan. Najprej se vprašajmo, ali se ozeblina ni moč izogniti. Vedno je bolje preprečiti kot zdraviti. Eden izmed preventivnih ukrepov je tropska obleka; prav meča in noge so navadno najslabše zavarovane proti mrazu. Kar pomislimo na tenke čevljičke in nylonke, ki jih nekatera nežna bitja nosijo vso zimo.

Pomaga nam tudi, če izpodbudimo krvni obtok z izmeničnimi toplimi in mrzlimi kopelmi nog, ali če noge in celo telo masiramo s krtačo. Priporočljiva je tudi vegetarijanska ali vsaj zmerna prehrana, telesno težo moramo ohraniti na normalni. Če se bomo držali teh navodil, se ne bomo samo uspešno borili proti ozeblinam, ampak se bo to poznalo v splošnem zdravju.

Če pa so se ozeblina že pojavile, bo moral pomagati zdravnik. Nekateri priporočajo zeliščne kopeli, drugi obsevanje ali mazila. Nekateri priporočajo tudi zdravila za notranjo uporabo.

sedeje za mizicami. Čakal sem kar precej časa. Ko se je vrnila, je povedala, da nobena med njimi ne ve, kje je zdaj Noi, da pa verjetno dela v kakem drugem zabavišču. Plačal sem račun za pijačo in Noi za ves večer, potem ko sem jo pregovoril, da bi šla z mano in mi v drugih lokalih pomagala poiskati Noi. Bila je nekoliko užaljena, vendar je privolila.

V rikso ni hotela: moral sem najeti avto. Obšla sva nekaj barov in se na poti proti mesnemu središču ustavila v zabavišču hotela, kjer sem bil gledal televizijski spored. Noi je poznala skoraj vse natakarije in vratarje, tako da nisem imel z njimi nobenih posebnih težav. Vsa-kokrat sem jo počakal pred vrati ali pa kar v avtu.

Tokrat je prišla pome, češ da v tem lokalni dela Noina zelo dobra prijateljica, ki mi bo lahko povedala kaj več. Po stopničkah na levem koncu halla sva se mimo livrarnih boyev vzpela v bar, ki so ga slabotno osvečevali obarvani, močno pridrušeni reflektorji in zasenčene žar-nice na mizicah.

Sedel sem za nezasedeno mizico, na kateri je natak- kar takoj za tem prižgal luč. Po Noini želji sem naročil dva martinija, Noi pa se je izgubila v obarvani temi. Vrnila se je z dekletom, ki sem jo spoznal žele tedaj, ko je sedla. Bila je francoska-tajska mešanka, ki sem jo bil srečal na slavlju na domu Noine matere. Tudi ona me je spoznala in rekla:

„Hi, darling, Noi iščeš, ne?“

„Da, mademoiselle.“

„Ona ne dela več.“

„Kako ne dela?“

„Šla je v službo.“

„V kakšno službo?“

„Ne vem.“

„In kaj dela v tisti službi?“

„Ne vem, tipka menda.“

„Si sigurna, da tipka?“

„Tako mi je rekla njena mati.“

„Kje je njen urad?“

„Ne vem, darling.“

„Jo kaj vidiš?“

„Ob nedeljah, darling, ko prihaja k sinu in materi.“

„Jo lahko poiščеш med tednom?“

„Ne, dragi, preselila se je.“

Naslednji odgovori mi prav tako niso nič povedali.

Rekel sem ji „merci“, ona pa meni:

„Dober spomin imaš, darling.“

Prepuštil sem ji svoj martinij. Zvrnila ga je z enim požirkom. Preden je vstala, je še nekaj časa po tajske klepetala z Noi. Ko se je dvignila, je rekla:

„Dragec, Noi te je takrat čakala.“

„Kaj veš o tem?“

„Ni rekla meni, sestrice je povedala.“

„In tisto, kar je rekla sestri, je ta povedala tebi?“

„Yes, darling.“

„In kaj ti je rekla?“

„To, da te je čakala.“

„Nič drugega?“

„Kaj naj bi bila še rekla?“

„Povej še enkrat: si sigurna, da je v službi?“

„Saj ni v službi, saj tipka, dragec.“

Spet sem ji rekel „merci“. Mudilo se ji je. Sicer pa je vse povedala. Za mizo sem obsedel z malo Noi. Nekaj časa sva sedela molče, potem pa je vprašala:

„Bi ne šla plesat, sir?“

Šla sva. Glasba je bila dobra. Pari na plesišču so poskakovali v divjem ritmu. Dosli jih je bilo in gneča je

Okameneli smehljaj

JOŽE
CIUHA

„Pa si jo poznala?“
„Seveda sem jo, sir, saj sva prijateljici.“
„Sta še vedno prijateljici?“
„Se vedno, sir.“
„In praviš, da je že tri mesece ni?“
„Da, sir.“
„Poslušaj, Noi: pred približno dvema tednoma sem bil tu, v tem lokalni, in tudi ona je bila tu.“
„Ste zaljubljeni, sir?“
„Pusti neumnosti ob strani! Če sta prijateljici, mi povej kje je zdaj?“
„Niste dobri z mano, sir.“
„Nehaj že s tem „sir“ — dop it.“
„Da — yes, sir.“
„Dobro, povej mi, kje je zdaj?“
„Nevem, sir.“
„Pa lahko zveš?“
„Morala bi iti k njeni materi, sir.“
„Kaj pa njene prijateljice, mislim tiste, ki so tu? Morda bi lahko te kaj povedale?“
„Če si želi, lahko povprašam.“
Odšla je v ložo k dekletom, ki niso plesale, ampak

RADIO CELOVEC

I. PROGRAM

Poročila: 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 16.45, 20.00 22.00
Dnevne oddaje (razen nedelje): 5.55 Kmečka oddaja — 6.00 Pestro mešano — 7.55 Gospodarske vesti — 8.15 Jutranji koncert — 9.00 Pozdrav nate (razen sobote in nedelje) — 10.00 Za gospodinjico — 11.00 Ljudske vize — 11.45 Oddaja za podeželje — 12.00 Opoldanski zvonovi — 12.40 Deželna poročila — 13.05 Opoldanski koncert — 14.55 Posebej za vas — 16.00 Glasba zale — 17.00 Popoldanski koncert — 18.45 Pestro mešano — 18.55 Lokalna športna novica — 19.30 Odmev časa — 20.10 Deželna poročila.

Sobota, 26. 12.: 8.05 Za praznično jutro — 9.00 Favoriti popevk — 10.00 Koncert ljudskih pesmi — 11.45 Glasbeno srečanje — 13.00 Oporni koncert — 13.45 Stara kmečka skrinja — 14.30 Pozdrav nate — 17.05 Plesna glasba — 18.05 Operetni zvoki — 19.00 Dnevni šport — 20.10 Ariadna na Naxosu, opera — 22.45 Plesna glasba po naročilu.

Nedelja, 27. 12.: 8.05 Kmečka oddaja — 9.05 Z lahkimi koraki — 12.45 Ogledalo mestnega gledališča — 13.00

Dentistka Helena Galle Celovec Bahnhofstraße 38 B je do 7. januarja 1965 na dopustu ter želi vesele praznike in srečno novo leto

Oporni koncert — 14.30 Pozdrav nate — 16.30 Križem po svetu, križem skozi čas — 17.05 Plesna glasba — 18.05 Nič kot veselje z glasbo — 19.00 Pogled na šport v leto 1964 — 20.10 Štirideset let radia v Avstriji.

Ponedeljek, 28. 12.: 8.00 Domača književnost — 15.15 Komorna glasba — 15.45 Koroški knjižni kotiček — 18.15 Tisk in gospodarstvo — 18.35 Gledališče in mladina — 20.15 Jutri bo prepozno — 20.30 Zborovski koncert — 21.45 Koroška domovinska kronika.

Torek, 29. 12.: 8.15 Glasba starih mojstrov — 15.30 Brat, pogledj tja — 15.45 Celrt ure kulturnega urada — 17.00 V koncertni kavarni — 18.00 Koroška avla- in matarna revija — 18.15 Iz prve roke — 18.35 Aktualna literarna oddaja — 19.00 XY ve vse — 20.15 Čudo na žudo — 21.30 Glasbeni mozaik.

Sreda, 30. 12.: 8.15 Orkestralni koncert — 15.30 Veseli zvoki h koncu leta — 15.45 Jaz in oni — 18.00 Aktualna reportaža — 18.30 Znanstvena govorilna ura — 20.15 Orkestralni koncert.

Cetrtek, 31. 12.: 8.15 Glasba na godala — 12.40 Govori deželni glavar Wedenig — 13.55 Novoletni nagovor predsednika Rdečega križa — 14.55 Leto 1964 v aktualni službi — 15.30 Posnetki iz oper — 19.00 Ameriške kompozicije — 19.30 In spet je minulo leto — 20.10 Silvestrov koncert Dunajskih filharmonikov — 22.35 Očarljive melodije — 23.55 Novoletna voščila.

Petek, 1. 1.: 8.05 Godba na pihala — 9.05 Favoriti popevk — 11.00 Govorila zvezni prezident in zvezni kancler — 11.45 Glasba starih mojstrov — 12.45 Evropa želi srečo — 13.45 Iz domačih krajev — 14.30 Pozdrav nate — 16.30 Zabavna glasba — 18.00 600 let Alma mater Rudolphina — 19.00 Šport dneva — 20.10 Popolnoma novo leto — 20.15 Donava-Seina — 20.45 Sansoni — 21.00 Glasbene šarade.

II. PROGRAM

Poročila: 6.00, 7.00, 8.00, 13.00 17.00, 19.00, 22.00, 23.00, 00.00.

Dnevne oddaje (razen nedelje): 5.30 Dobro jutro — 6.10 Z glasbo v dan — 6.40 Jutranja opazovanja — 6.50 Pestro mešano — 7.20 Jutranja glasba — 11.00 Veseli ob enajstih — 11.45 Za avtomobiliste (razen nedelje) — 13.10 Pastro mešano — 14.50 Objave za Avstrijo — 15.00 Šolska oddaja — 16.30 Koncertna ura — 17.10 Kulturne vesti — 17.30 Reporterji med poljo — 18.00 Vsakodnevna glasbena oddaja s plošč — 19.20 Kaj slišimo zvečer — 21.55 Športni komentar.

Sobota, 26. 12.: 8.05 Tisoč malih reči — 10.00 Melodije ljubezni — 13.10 Za avtomobiliste — 14.30 Dramatizirana

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič, odgovorni urednik: Lovro Potočnik; uredništvo in uprava: Celovec - Klagenfurt, Gasometergasse 10, telefon 56-24, — Tisk: Založništvo in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec - Borovlje. — Dopolni naj se pošiljajo na naslov: Celovec - Klagenfurt 2, Postfach 124.

popustila šele ob angleškem valčku. Noi se je s konicami prstov dotikala mojih ušes in tilnika. Smešno za prostitutko: toda bila je prej nežna kot vsiljiva. Potem je prišla ponudba:

„Rajši imam belce kot naše.“

„Čemu?“

„Tako, boljši so.“

„Kako boljši?“

„Tako pač: močnejši so in sploh —.“

„In več denarja imajo,“ sem se nasmehnil.

„Ne vselej, sir.“

„Torej ne misliš samo zaradi denarja?“

„Ne, sir.“

Ker je nisem spraševal naprej, je nadaljevala sama:

„Sir, zelo rada se poljubljam.“

„Kakšno zvezo pa ima to s tem?“

„Naši se ne poljubljajo, sir.“

„Kaj pa?“

Noina angleščina ni bila bogata, zato ni našla izraza za to, kar je hotela povedati. Po tem kar je pokazala s kretnjo, bi rekel, da domačini dekleta ovohavajo. Ko je bil ples pri kraju, je vprašala:

„Čemu ne greva, sir?“

„Kam?“

„K meni ali pa —.“

Tisto, kar je sledilo njenemu „ali pa“, je bilo v besedah zelo zmešano. Vendar mi je dopovedala, da v Bangkoku obstajajo nekakšni enonadstropni hoteli, z garažo za avto v pritličju in s sobo z dvojno posteljo, kopalnico in straniščem v prvem nadstropju.

Ko sem ji rekel, da ne bom šel, je bila presenečena in užaljena.

Godba je spet zaigrala. Rekla je:

„Potem nima smisla, da pleševa.“

RADIO PROGRAM

pripovedka — 16.00 Otroška ura — 17.00 Gledališča po svetu — 17.25 Avstrijska hit-parada — 19.10 Oddaja vicekanclerja — 19.30 Operela in vaš otrok — 22.25 Glasba za konec dneva.

Nedelja, 27. 12.: 8.15 Kaj je novega? — 10.00 Tedenska ogledalo domačega tiska — 13.10 Za avtomobiliste — 15.00 Ljudstvo in domovina — 17.05 Inozemski tisk ob koncu tedna — 18.00 Mednarodna radijska univerza — 19.10 Teden dni svetovnih dogajanj — 19.30 Melodije za nedeljo zvečer — 22.20 Komorna glasba.

Ponedeljek, 28. 12.: 8.10 Da, to je moja melodija — 9.00 Jutranji koncert — 13.20 Za prijatelja oper — 15.00 Bažič v tropskih krajih — 16.00 Otroška ura — 17.40 Oddaja za žene — 18.00 Dobro razpoloženi — 19.30 La Traviata, opera — 22.15 In glasba nas spremlja.

Torek, 29. 12.: 8.20 Prosimo, prav prijazno — 9.20 Iz stvaritev velikih mojstrov — 13.20 Medicinska mesečna poročila — 13.30 Pomembni orkestri — 14.35 Tuje ptice, pripovedka — 16.00 Osebn projekcija — 17.30 Podeželske hiše na Beneškem — 19.30 Poleti z nami — 20.30 Robert Stolz dirigira — 21.30 O tem lahko govorimo — 22.15 Salzburški nočni študio.

Sreda, 30. 12.: 8.10 Glasba na tekočem traku — 10.00 Glasba Nica Dastala — 13.20 Teden dni pri Združenih narodih — 13.30 Za prijatelja oper — 15.00 Ljudske pesmi in ljudska glasba — 17.15 Iz raziskovalnega dela naših visokih šol — 17.40 Domači zdravnik — 19.40 Halo teenagerji — 20.15 Vseh devet — 22.15 Tretje znamenje.

Cetrtek, 31. 12.: 8.10 Dobrodošli v Avstriji — 9.00 V dvajsetih letih — 13.20 Operetni koncert — 14.35 Ambriariki, vedra pripovedka — 15.45 Mrtvi leta 1964 — 19.30 Dvanajst mesecev in 12 popevk — 20.00 Operetni večer — 22.30 90 minut pred polnočjo — 23.55 Novoletna voščila — 0.10 Plešamo v novo leto.

Petek, 1. 1.: 8.05 Se že kar dobro prične — 9.00 Oporni koncert — 11.00 Govorila zvezni prezident in zvezni kancler — 11.15 Novoletni koncert Dunajskih filharmonikov —

Sreda, 30. 12.: 14.15 Poročila, objave, vreme — Kar želite, zaigramo.

Cetrtek, 31. 12.: 14.15 Poročila, objave, vreme — Od starega do novega leta.

Petek, 1. 1.: 7.30 Duhovni nagovor — S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.

RADIO LJUBLJANA

oddaja na srednjem valu 327,1 — 257 — 212,4 — 202 m UKV frekvence 88,5 — 92,9 — 94,1 — 90,5 — 97,9 MHz

Poročila: 5.15, 6.00, 7.00, 8.00, 10.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 17.00, 18.00, 22.00, 23.00, 24.00.

Dnevne oddaje (razen nedelje): 5.00 Dobro jutro — 11.00 Za avtomobiliste — 12.05 Kmetijska oddaja — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Priporočajo vam — 15.00 Popoldanski radijski dnevnik — 16.00 Vsak dan za vas — 18.00 Aktualnosti doma in po svetu — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Večerni radijski dnevnik.

Sobota, 26. 12.: 8.25 V tričetrtinskem taktu — 9.45 Celrt ure z latinskoameriški melodijami — 12.15 Čez hrib in dol — 12.30 Med gredicami domače glasbe — 14.05 Odlomki iz slovenskih in hrvaških oper — 14.35 Voščila — 17.35 Pesmi in plesi jugoslovanskih narodov — 18.45 S knjižnega trga — 20.00 Modrostni zob, mladinska oddaja — 22.10 Za naše izseljence.

Nedelja, 27. 12.: 8.00 Čenček in dedek Mraz — 9.00 Voščila — 10.00 Še pomnilo, tovariši — 10.40 Nedeljski koncert lahke glasbe — 11.40 Nedeljska reportaža — 12.05 Voščila — 13.30 Za našo vas — 13.50 Pod domačo lipo — 14.00 Danes popoldne — 16.00 Humoreska tedna — 17.05 Majhen operni koncert — 18.40 Pri kamnu — 20.00 Naš nedeljski sestanek — 21.30 Slovenska simfonična glasba — 22.10 Melodije za lahko noč.

Ponedeljek, 28. 12.: 8.55 Za mlade radovedneže — 9.25 Iz narodne zakladnice — 10.35 Naš podlistek — 12.15

Sporočamo žalostno vest, da je nenadoma umrl naš dolgoletni podpredsednik, tovariš

Urh Olipic-Peter

in smo ga v nedeljo, 20. decembra 1964 položili v družinski grob na pokopališču v Podljubelju.

Pokojnega tovariša bomo ohranili v častnem spominu.

Celovec, v decembru 1964.

Zveza koroških partizanov

13.30 Za avtomobiliste — 15.00 Otroška ura — 18.00 Zvezda se je utrnila — 19.30 Novoletni oratorij — 21.00 Zabavna letna bilanca — 22.20 Ljubitelji popevk.

SLOVENSKE ODDAJE

Sobota, 26. 12.: 7.30 Od pesmi do pesmi, od srca do srca.

Nedelja, 27. 12.: 7.30 Duhovni nagovor — S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.

Ponedeljek, 28. 12.: 14.15 Poročila, objave, vreme, pregled sporeda — Žena in dom — 18.00 Športni obzorik.

Torek, 29. 12.: 14.15 Poročila, objave, vreme — Iz ljudstva za ljudstvo (Vivodov oče iz Lobnika pripoveduje).

Iz slovenskih pokrajin — 12.30 Domače in tuje virtuoznosti — 13.30 Novoletne čestitke — 14.35 Voščila — 15.30 Tisoč pisanih faktov — 17.05 Glasbena križanka — 18.45 Pala sodabne medicine — 20.00 Zvočni razgledi — 20.45 Gadalni kvartet državne visoke šole za glasbo iz Kölna — 22.10 S popevkami po svetu.

Torek, 29. 12.: 8.05 Igrajo Veseli planšarji — 9.25 Odlomek iz Galovčeve opere „Ero z onega sveta“ — 12.15 V novem letu mnogo sreče — 13.30 Lepe melodije, iskrene želje — 15.30 V torku nasvidenje — 17.05 Koncert po željah poslušalcev — 18.45 Na mednarodnih križpoljih — 20.00 Naši umetniki muzicirajo — 20.20 Voznik pobegnili, igra — 21.37 Serenadni večer — 22.10 Zabavni zvoki.

prihajala do mene in bila za trenutke dokaj razločna:

„Mensch, du bist noch immer ein ganz gewöhnlicher Depp. Kdaj za hudiča, se boš postavil na lastne noge?“

Glas je bil oster in prodoren, enak glasovom, ki so vajeni ukazovati. Odgovor, ki je sledil — bil je glas moškega, ki je bil bolj oddaljen — je bil nerazločen. Ostrejši je povzel:

„Tako, torej: boš spet začel, da sem črnoborzijsanec (Schwarzhändler) in tihotapec? Spet s tisto tvojo tankočutnostjo! In pri tem seveda pozabil na svoje lastno brezdelje in dejstvo, da živiš od mojega dela. Dela — razumeš, kajti med sleparji nočem biti izkoriščen. Zapomni si, da že sto let nisva v posrani Nemčiji.“

Drugi glas je ostal nadalje nerazumljiv. Prvi se je dvigal naprej:

„Srečo da sem imel? Badak: samo znašel sem se. Da veš: znašel, znašel in še enkrat znašel.“

Glas sogovornika je bil spet nerazumljiv. Potem spet prvi, razumljivi:

„Znajdi se, kakor drugi. Včasih sem te že sit: saj nisem tvoja pestunja. Ampak zapomni si, fant: prestari smo za komis in vojske sem se našel za deset življenj. Če se tebi še gre v legijo, te nihče ne zadržuje. Mogoče bi tudi doma spet lahko kaj koristil. Pojdi nazaj v ljubo, staro Evropo. Saj te vleče, kajne?“

Drugi glas je prvokrat razumljivo in porogljivo rekel:

„Heil Hitler.“

„Molči, svinja pijana, kaj ti pride na misel!“

In spet drugi, povsem razumljivo:

„Heil Hitler, vive la France: immer dasselbe. Es kann mich alles am Arsch lecken!“

Zaigrala je godba. Glasovi, ki so prihajali od strani, so postali nerazumljivi.

(Nadaljevanje sledi)

RADIO TRST

Slovenske oddaje

Sobota, 26. 12.: 9.00 Praznična matineja — 10.00 Božič v družini — 11.30 Otroška oddaja — 15.30 Boter Andraž, veseloigra — 17.45 Simfonični koncert — 19.15 Družinski obzorik — 20.30 Teden v Italiji — 20.45 Zbor „Jacobus Gallus“.

Nedelja, 27. 12.: 9.00 Kmetijska oddaja — 9.30 Slovenski zbori — 11.15 Oddaja za najmlajše — 13.00 Kdo, kdaj, zakaj — 14.30 Sedem dni po svetu — 18.00 Poudrskih in kroških — 20.30 Iz slovenske folklor.

Ponedeljek, 28. 12.: 12.15 Iz slovenske folklor — 18.00 Znanstveni leksikon — 18.30 Naši mladi koncertisti — 19.15 Plošče za vas — 20.15 Porgy in Bess, opera.

Torek, 29. 12.: 12.15 Pomenek s poslušalkami — 18.00 Zgodilo se je na letošnji božič — 19.15 Pisani balončki — 21.30 Slovenske novice 19. stoletja — 21.55 Solisti naše dežele.

Sreda, 30. 12.: 12.15 Brali smo za vas — 18.00 Pred Silvestrovim — 19.15 Higiena in zdravje — 20.35 Simfonični koncert.

Cetrtek, 31. 12.: 12.15 Po društvih in kroških — 18.00 Novela in črtice — 18.30 Kantate in oratoriji — 19.15 Širimo obzorja — 21.00 Za smeh in dobro voljo — 21.30 Silvestrov ples — 24.00 Novoletna voščila.

Petek, 1. 1.: 8.30 Praznična matineja — 9.30 Veseli motivi v slovenski pesmi — 11.30 Novoletna bajka — 14.45 Tipični ansambli — 15.30 Za smeh in dobro voljo — 18.30 Radijska novela — 20.30 Gospodarstvo in delo — 21.30 Koncert operne glasbe.

TELEVIZIJA

AVSTRIJA

Sobota, 26. 12.: 17.00 Za otroke od 5 let naprej — 17.35 Psi, ovce in lat — 18.30 Kaj vidimo novega? — 19.45 Čas v sliki — 20.10 Operela — 22.45 Hudičev stolnik.

Nedelja, 27. 12.: 17.00 Pustolovščine v zraku — 18.00 Svet mladine — 18.30 Športni pregled — 20.15 Moja nečakinja Suzana — 22.00 Evropa tukaj in danes.

Ponedeljek, 28. 12.: 18.33 Javno mnenje — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Čuda živalskega sveta — 20.35 Glasba — 21.45 Inozemski odmev.

Torek, 29. 12.: 18.33 Moja žena Suzana — 19.00 Nepoznani svet — 19.30 Čas v sliki — 20.00 Zepni lat — 21.10 Horiconti, razgledi.

Sreda, 30. 12.: 11.00 Inozemski odmev — 17.00 Listamo po slikanici — 17.25 Popolnoma novo leto — 17.45 Odkrivamo morje — 18.33 Ultimati — 19.00 Svetlobni prameni iz Avstrije — 19.00 Čas v sliki — 20.05 Ljubezen ni bolezen, prenos z Löwingerjevega odra — 21.45 Letni pregled.

Cetrtek, 31. 12.: 17.15 Kdo sem jaz? — 18.05 Pes, ki mu je bilo ime „gospod Brozi“ — 19.45 Čas v sliki — 20.00 Kol je bilo nekoč — 21.00 Sprehodi po deželi operete — 22.05 Bilanca leta — 23.35 Z avstrijske televizije v Novo leto — 0.15 Glej sem, glej tja.

Petek, 1. 1.: 12.15 Novoletni koncert Dunajskih filharmonikov — 13.30 Smučarski skoki v Garmisch-Partenkirchen — 17.00 Svetovno gledališče lutk — 17.32 Fant iz Kanade — 19.30 Iz otrok bodo ljudje — 20.05 Herodes in Mariona, tragedija.

Vesele praznike in srečno novo leto želiyo

Mizarstvo

JOSEF GRAUF

PLIBERK - BLEIBURG

Priznana delavnica za vsakovrstno pohištveno in gradbeno mizarstvo

Vsem naročnikom želimo prijetne praznike in uspešno novo leto.

Krojaštvo

Janez Weiss

ŠT. JANŽ V ROŽU, Tel. 224

Podružnica Celovec
Spittalgasse 12, tel. 72-4-35Anton Mader^{s'}

Nachf. PLIBERK-BLEIBURG

Udomačena priznana trgovina pisalnih potrebščin vseh vrst - razen tega

ŠOLSKIH KNJIG
SLIKANIC
PRAVLJIČNIH KNJIG
MOLITVENIKOV
IGRAČ IN GALANTERIJE

Za večerno branje

- Jan Hay: **POTA IN ZAPREKE**, roman, 244 str., br. 10 šil.
- Janko Jesenski: **DEMOKRATI**, satirični roman, 192 str., br. 10 šil.
- Louis-Frederic Rauquette: **VELIKI BELI MOLK**, roman z Aljaske, 176 str., ilustr., br. 10 šil.
- Grazia Deledda: **MARIANNA SIRCA**, povest iz Sardinije, 192 str., br. 10 šil.
- H. Rider Haggard: **DRUŽINA V LEDENI DOBI**, zgodba o početkih človeštva, 200 str., br. 10 šil.
- Ferdinand A. Ossendowski: **LJUDJE, ŽIVALI IN BOGOVI**, zgodbe iz Sibirije in Mongolije, 272 str., ilustr., br. 10 šil.
- Dario Nicodemi: **POSTRUŽKA**, roman, 176 str., br. 10 šil.
- Aleko Konstantinov: **BAJ GANJO**, neverjetne zgodbe, 160 str., ilustr., br. 10 šil.
- Jean Giono: **HRIB**, dve povesti, 176 str., br. 10 šil.
- Joža Likovič: **SVETINJE NAD BARIEM**, legende in pravljice, 158 str., ilustr., br. 10 šil.
- Francesco Perri: **NEZNANI UČENEC**, zgodovinski roman, 288 str., br. 10 šil.
- Jean Giono: **ŽETEV**, preproste zgodbe, 152 str., ilustr., br. 10 šil.
- Henry Bordeaux: **RAYMONDA**, roman, 184 str., br. 60 šil.
- Jan Vrba: **STARI IN MLADI**, povest iz kmečkega okolja, 196 str., br. 10 šil.
- James Oliver Curwood: **OGENJ DIVJA**, roman, 144 str., br. 10 šil.
- Dušan Radič: **VAS**, roman iz življenja srbskega kmeta, 200 str., br. 10 šil.
- Pavel Heyse: **STEKLAR IZ MURANA**, roman starih Beneč, 176 str., br. 10 šil.
- Božena Nemcova: **BABICA**, slike iz življenja na kmetih, 248 str., ilustr., br. 10 šil.
- Sigurd Christiansen: **MRTVI MED DVEMA ŽIVIMA**, roman, 160 str., br. 10 šil.
- Anton van de Velde: **SRCE ZMAGUJE**, ljubezenski roman, 136 str., br. 10 šil.
- Jack London: **PUSTOLOVKA**, roman s Salomonskih otokov, 168 str., ppl. 15 šil.
- Bruno Frank: **BARON TRENK**, vojni roman iz stare Nemčije, 168 str., ppl. 15 šil.
- Josip Fr. Knaflič: **LOY ZA SKRIVNOSTMI**, zbirka povesti, 152 str., ppl. 15 šil.

Vsem odjemalcem
in prijateljem slovenske knjige
želimo prijetne praznike in mnogo uspehov
v novem letu!

KNJIGARNA „NAŠA KNJIGA“ CELOVEC
WULFENGASSE

Pristično dobrodošli v gostilni

Franz & Maria

Schwarzl PLIBERK - BLEIBURG

Poskrbljeno za prvovrstno kuhinjo, negovane pijače in brezhibno postrežbo
v prijetnih obnovljenih lokalih

Zadovoljne božične praznike in uspešno novo leto

DR. FRANCI ZWITTER

ODVETNIK

Celovec - Klagenfurt, Bahnhofstrasse 38

Prijetne praznike
in uspešno novo leto

gostilna pri

»Tišlarju«

DRUŽINA GABRIEL

ŠT. JANŽ V ROŽU
pošta Svetna vas

trgovina in gostilna

Janko Ogris
V BILČOV SU
telefon [0-42-28] 24-14Vsem svojim odjemalcem in sodelavcem
nikom želi
prijetne praznike in uspešno novo leto
**Kmečko-gospodarska
zadruga** Št. Jakob v R.

STADTGARAGE

Franz Liegl

- Autoreparaturen
- Wasch- u. Schmierstation

KLAGENFURT
Völkermarkter Ring 14
Telefon 51-08

Krischke & Co.
Celovec - Klagenfurt
8.-Mal-Strasse 3, Neuer Platz 12Vam želi prav vesel božič
in mnogo sreče v novem letu
National
Splošna zavarovalna
delniška družbaZavarovalni zavod Zvezeslovenskih
zadruge in Slovenske kmečke zveze

VSE VRSTE ZAVAROVALNIN

**CELOVEC
KLAGENFURT**

Sterneckstrasse 1

Zadovoljne praznike in
uspehov polno novo leto

Krojaštvo

Blaž Opetnik

čevljarstvo

Gregor Opetnik
Prizadevali se bomo, da boste pri obeh
tvrdkah zadovoljni tudi v bodočeVoščimo in želimo
vesele praznike in srečno novo leto!Podjetje za električne instalacije
vseh vrst in izdelavo modernih
stikalnih naprav
molzne naprave Alfa-DahliaSTROKOVNA
ELEKTROTRGOVINA
**Ing.
T. Schlapper**

ŠT. JAKOB V ROŽU

želi vsem odjemalcem in naročnikom
vesele božične praznike in
srečno novo letoDruckerei
Klischeeanstalt
ROMAN RITTER

Papierhandlung

KLAGENFURT
Burggasse 8, Telefon 21-08Letos smo kupovali in tudi v bodoče bomo
v domači trgovini
Kaufhaus Franz Kraut

PLIBERK - BLEIBURG

kjer nam postrežejo s kakovostnim blagom po
zmernih cenah ter je bogata izbira najrazlič-
nejših potrebščinTrgovina želi vsem odjemalcem pri-
jetne praznike in uspešno novo leto!

Vsem prijateljem, odjemalcem in gostom želijo vesele božične praznike
in srečno novo leto 1965 lastniki in sodelavci

Podjunske trgovske družbe bratje RUTAR & CO. v Dobrli vasi

poslovodja

**Milan Rutar in
Mara Rutar**

Žitara vas - Dobrli vas

Trgovina in gostilna
Vladimir Rutar

Žitara vas

tel. (0-42-37) 237

Trgovina in penzion
ob Klopinskem jezeru
Anton in Agnes Rutar
Selo - Št. Vid
Trgovina in hotel
gostilna - kopališče
Franc in Micka Rutar
Dobrli vas
Lovanke, Mokrije
Trgovsko in transportno
podjetje
**Štefan in Ljudmila
Sienčnik**
Dobrli vas

Gostilna in kavarna

Štefan in Marija Breznik

PLIBERK - BLEIBURG

bo kakor doslej tudi v bodoče priljubljeno zbirališče gostov od blizu in daleč.

*Vsem gostom
vesele božične praznike in srečno novo leto!*

Vsem koroškim Slovincem vesele božične praznike in uspešno novo leto želi

TRGOVINA Z VINOM IN MINERALNO VODO
(ROGAŠKA IN RADENSKA SLATINA)

Kristijan Breznik

CELOVEC - KLAGENFURT
VÖLKERMARKTER RING 9

KONSUM

CELOVEC - KLAGENFURT

registrirana zadruga z omejenim jamstvom

z vsemi svojimi prodajalnami želi
vsem odjemalcem

vesele božične praznike in srečno novo leto 1965!

Karl Prinčič

Celovec
Sternallee

želi vsem svojim odjemalcem vesel božič in uspešno novo leto 1965

Vesele božične praznike in srečno novo leto želi vsem starim članom, prijateljem in znancem

*Klub slovenskih študentov
na Dunaju*

Vsem cenjenim odjemalcem,
znancem in prijateljem želi

**GAŠPER
OGRIS - MARTIČ**

TRGOVINA V BILČOVSU

vesele praznike in srečno
novo leto

Vsem pevkam in pevcem ter prijateljem
naše pesmi prijetne praznike in zadovoljno novo leto želijo

pevovodje
Slovenske prosvetne zveze
in včlanjenih društev

Cenjenim odjemalcem in prijateljem prijetne
praznike in uspešno novo leto

MODNI SALON

Haderlap

Celovec - Klagenfurt
Tavriser Straße 100, tel. 21-23

Vsem delavcem, odjemalcem in prijateljem
prijetne praznike
in obilo uspeha v novem
letu želi

TESARSTVO

**G
A
S
S
E
R**

BILČOVŠ
TELEFON (0-42-28) 24-19

Zadovoljne božične
praznike in uspešno
novo leto

AVTOBUSNO PODJETJE

**Štefan
Sienčnik**

DOBRLA VAS
telefon (0-42-36) 219

Izleti v tu- in inozemstvo

KLagenfurt
CELOVEC

Gabelsberger Straße 24
TELEFON 24-98

IZVOZ - UVOZ - TRANZIT

Trgovina s stroji

MAX TRAUN

PLIBERK - BLEIBURG

vse poljedelske stroje - živalne stroje - radio-
aparate - kolesa in motorna kolesa po ugod-
nih cenah in plačilnih pogojih

Vsem poslovnim prijateljem
vesele praznike
in uspehov polno novo leto!

Vesele božične praznike in
srečno novo leto 1964 z željo
za dobro sodelovanje tudi v
bodoče

Erwin Münch

trgovina z drvmi
in premogom

CELOVEC
KLagenfurt

Villacher Straße 187

Vrtnarstvo

Zofija Ules

Pliberk - Bleiburg, Bahnhofstraße 17

Vsem odjemalcem vesele praznike
in srečno novo leto!

- POVRTNINA
- ROZE
- VENCJI
- SOPKI (BUKETI)

Prijetne praznike ter
srečno in uspehov polno
novo leto

tiskarna

DRAVA

BOROVlje - PODLjubelj

Hranilnica in posojilnica Železna Kapla

želi vsem zadrugnikom, vlagateljem in
prijateljem zadruge vesele božične praznike ter srečno in uspešno novo leto.

RUND 3 MILLIARDEN KILOWATTSTUNDEN
JAHRESERZEUGUNG

SEIT 13 JAHREN ÖSTERREICHS LEISTUNGSFÄHIGSTES
ELEKTRIZITÄTSVERSORGUNGSUNTERNEHMEN

STROM FÜR ÖSTERREICH
AUS DEN 9 GROSSKRAFTWERKEN DER

ÖDK

Draukraftwerke

EDLING
SCHWABECK
LAVAMÜND

Dampfkraftwerke

ZELTWEG
VOITSBERG I u. II
ST. ANDRÄ I u. II

Winterspeicherwerk

REISSECK -
KREUZECK, größte Fallhöhe
der Welt 1771 m!

ÖSTERREICHISCHE DRAUKRAFTWERKE AG
KLagenfurt, ANZENGRUBERSTRASSE 50

